

SLOVENSKI ČEBELAR

1941-XIX.

XLIV 9-10

O jesenskem krmjenju čebel	113	Čtivo za začetnike	127
Življenje čebele pozimi	114	Opazovalne postaje	129
Prisedajoče čebele	117	Čebelar Sajevec Ivan — devetdesetletnik	130
Razni načini čebelarjenja	118	Kotiček za radovedneže	131
Se o čebelnem piku	121	Križi in težave slovenskega prevaževalca	132
Čebele v okolici Kobarida pred vojno	122	Čebela jeseni	134
Čebelarjem v Goriški in Tržaški pokrajini	126	Drobir	134

Mali oglasi

Čebelarji, ki imajo kaj medu na prodaj, naj ga ponudijo Društveni čebelarni v Ljubljani. Cene konkurenčne!

Slovensko čebelarstvo društvo v Ljubljani proda v izvirne platnice vezane letnike Slovenskega čebelarja l. 1905, 1912, 1916, 1923 in 1925. Cena 15 lir, s poštnino pa 16 lir.

Prodajam 2 prazna rabljena A. 2. panja na 9 satov. Cena po 80 lir. Naslov dobite v Društveni čebelarni.

Prodajam 10 nenaseljenih A. 2. panjev in razno čebelarstvo orodje. Ivan Lackner v Kočevju št. 97.

Slovenski čebelar, vezani letniki od 1925 do 1935, broširani od 1934 do 1936 ter nekaj dobro ohranjenih čebelarskih knjig je na prodaj po nizki ceni. Kupci si knjige lahko ogledajo v društveni pisarni na Tyrševi cesti 21 v Ljubljani.

Prodajam 17 nenaseljenih A. 2. panjev z zadostno zimsko zalogo, 4 prazne dobro ohranjene A. 2. panje in točilo. Informacije dobite pri upravi lista Tyrševa cesta 21 v Ljubljani.

Naseljene kranjčke in suhe čebele kupim. Ponudbe na Čebelarno.

Ponudite „suhe čebele“ v nakup Društveni čebelarni v Ljubljani!

Na Pokrajinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se bo pričelo novo šolsko leto v začetku novembra 1941. Šola ima dva oddelka: Letno in zimsko šolo. Letna šola traja nepretrgoma eno leto, zimska pa dve zimi po 5 mesecev. Celoletna šola je primerna za vse vrste in tipe naših kmetij, najbolj pa za vinorodne kraje, kakor so v novomeškem, črnomaljskem in krškem okraju. Na celoletni šoli se namreč poleg vseh drugih panog izčrpano poučuje tudi vinogradništvo in opravlja vsa s tem zvezana praksa. — Zimska šola pa je bolj primerna za sinove posestnikov iz nevinorodnih krajev, kakor so v kočevskem, logaškem, ljubljanskem in drugih okrajih. V zimski šoli se vinogradništvo ne poučuje, zaradi česar odpade tudi praksa iz njega. Druge kmetijske panoge pa se poučujejo vse, a poseben ožir se posveča še živinoreji in travništvu. — To zimo, ki pride, bo l. tečaj zimske šole, zato se letos sprejemajo učenci v celoletno in zimsko šolo.

Vsi učenci stanujejo v zavodu (internatu), kjer imajo vso oskrbo. Sprejemajo se pridni, dovolj nadarjeni sinovi kmetičkih starišev, ki bodo po končanem šolanju ostali na kmetiji.

Lasnoročno spisane prošnje, kolkovane z banovinskim kolkom za 10 Din je poslati ravnateljstvu pokrajinske kmetijske šole na Grmu čim prej, najdalje pa do 30. septembra t. l.

Prošnji je priložiti:

1. Krstni list.

2. Domovnica.

3. Zadnje šolsko spričevalo.

4. Spričevalo o navedenosti pri onih prosilcih, ki ne vstopajo v zavod neposredno iz kake šole.

5. Izjavo starišev o banovinskem varstvu (banovinski kolk za 4 Din) s katero se zavežejo plačati stroške šolanja (solnino). Zavezati se morajo tudi, da bodo plačevali solnino do konca šolskega leta, če bi sin ali varovanec brez opravičenega vzroka predčasno zapustil zavod.

6. Tisti, ki reflektirajo na pokrajinsko ali kako drugo podporo (stipendijo) iz javnih sredstev, morajo priložiti obvezno izjavo (banovinski kolk za 4 Din) starišev ali va-

ruha, da bo njih sin odtod varovanec ostal na domači kmetiji, v nasprotnem slučaju pa, da povrnejo zavodu sprejeto podporo iz javnih sredstev.

7. Uradno potrdilo občine, ki naj obsega:

a) Velikost posestva v ha.

b) Predpis držinskih davkov v L.

c) Število družine, posebej koliko je še nepreskrbljenih otrok ter eventualne druge družinske razmere.

č) Koliko redi konj, goveje živine in prašičev.

Kjer se koleki ne dobijo, je treba položiti odgovarjajoči znesek v lirah za priloge pod 1, 2, 3, 4 in 7 pri uradih, ki jih izdajajo, kolikovo za prošnjo ter za priloge pod 5 in 6, skupno 18 Din, to je okroglo 7 lir pa je treba poslati ravnateljstvu obenem s prošnjo in prilogi.

Starost prosilca najmanj 16 let ter vsaj uspešno dovršena osnovna šola.

Pri vstopu v šolo napravijo učenci kratek sprejemni izpit iz slovenščine in računstva. Hkrati se preišče njih zdravstveno stanje po šolskem zdravniku. Mesečna oskrbina znaša od 125 lir do 50 lir po premoženjskih in družinskih razmerah prosilca in se plačuje mesečno vnaprej. Prosilci za pokrajinsko nižanje mesto morajo priložiti pod 6. navedeno obvezno izjavo in pod 7. navedeno občinsko potrdilo o velikosti posestva in višini letnih davkov z navedbo družinskih in gospodarskih razmer.

Boj za obstanek je trd in krut, dandanašnji in za nedogledno bodočnost bolj kot kdaj prej! Zahteva na vseh popriških celih in vsestransko usposobljenih ljudi v prvi vrsti pa dobrih, stanovsko zavednih in strokovno izobraženih kmetičkih gospodarjev! To pripravijo bodoče borbe za gospodarski obstanek tudi še zmerom grmska kmetijska šola, ki je zaradi novih razmer ostala edina te vrste v takajšnji slovenski Pokrajini, in ki s tega mesta že polnih 55 let širi gospodarska znanja in omiko ter vzgaja in usposablja bodoče napredne slovenske kmetičke gospodarje. Oče, ki ima sina od šestnajst let naprej in mu kani nekoč izročiti svojo, s kravami žulji ohranjeno domačijo, ne bo zamudil prilike, da ga ne bi poslal na Grm.

Glasilo Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani

Izhaja mesečno.

Številka 9-10

V Ljubljani 1. oktobra 1941-XIX.

Letnik XLIV

O jesenskem krmljenju čebel

Mihelič Stane.

Zopet smo doživeli čebelarji tako leto, ko bo čebelar primanjkovalo zimske zaloge medu in bo treba panje krmiti, če hočemo, da nam bodo ostali čez zimo. Paša na ajdi je bila letos slaba, za večino krajev na Dolenjskem pa lahko rečemo, da slabša kot lansko leto — saj so opazovani panji skoraj povsod prinesli kvečjemu le 3—5 kg, ponekod pa niti toliko ne.

Tudi poletna paša v večini krajev Ljubljanske province ni dala medu. Zato bodo morali čebelarji krmiti čebele s sladkorjem, če ga sploh imajo, ali pa združevati. Bati pa se je, da bo letošnja zima še bolj usodna za naše čebelarstvo kot lanska in da se bo število panjev skrcilo najmanj za polovico.

Dodajanju hrane čebelarjem za zimo bi morali posvetiti več pozornosti, kot pa smo jo doslej. Škoda namreč, ki jo povzročimo z nepravilnim pokladanjem hrane, je za čebelarja in čebele mnogo večja, kot pa si moremo misliti. Ponavadi pri nas za naše podnebne in pašne razmere prepozno krmimo. Če se konča pri nas ajdova paša v prvih dneh septembra, pomeni to, da so čebele do tedaj nabirale zalogo, ki jo potrebujejo za zimo. Čebele torej, ki so nabirale na ajdi, so se s tem več ali manj izrabile, to se pravi, njihov organizem se je izčrpal. Te čebele vzdrže še do zime, a zime ne prežive. Iz tega nujno sledi, da je treba za zimo nadomestila za te izrabljene sile in to nadomestilo so mlade jesenske generacije čebel, ki so se v času ajdove paše komaj valile, ali pa šele bile izležene. Odtod izvira pravilno načelo vzreje: pre-

zimiti čimveč mladih, v pozni jeseni izvaljenih čebel.

Če pa krmimo čebele jeseni še le tam nekje v oktobru ali celo v novembru, ko so stare čebele odmrle, prisilimo s tem to mlado generacijo, ki bi morala ostati čez zimo nedotknjena, da se izrablja ob „umetni paši“ — jesenskem krmljenju. Znameniti raziskovalci čebeljega organizma (Komarov, Alpatov i. dr.) so s poskusi dokazali, da gre predelovanje hrane pri čebelah na račun njihove življenjske energije, čeprav se povsod to takoj ne pokaže na zunaj.

Izraba čebeljega organizma in s tem v zvezi skorajšnje življenja čebele pa zavisi tudi od gostote raztopine sladkorja, ki jo podajamo jeseni čebelarjem. Pri gostejši raztopini sladkorja je ta izraba večja, pri redkejši manjša.

Češki poskusni zavod je dokazal tudi po drugi strani prednost redkejšje raztopine. Čebele jo namreč popolneje predelajo, to se pravi, tovarniški, za čebele naravnost neprebavljiv sladkor, v redkejši raztopini procentualno v večji množini spremene (invertirajo) v čebelarjem prebavljiv sladkor.

Po teh znanstvenih ugotovitvah bi se zdelo, da je redkejša raztopina primernejša za zdravje čebel. Tudi praksa je dokazala, da redkejšo raztopino čebele raje in hitreje posrkajo.

Nasprotno pa moramo, če hočemo pospešiti pitje gostejše raztopine, raztopino podajati toplo. To pa ima po Zanderju za neugodno posledico — kristalizacijo sladkorja. Weipl pa je ugotovil, da čebele predelajo raztopino v istem času, pa naj smo jo jim podajali v večjih ali manjših količinah,

toplo ali mrzlo, gosto ali redko. Nadalje so ugotovili, da se predelava sladkorne raztopine v čebelah prebavljivi sladkor v panju (v satju) nadaljuje tudi brez sodelovanja čebel, če so jo le one začele, in to se vrši ne le jeseni, ampak tudi pozimi.

Sami lahko opazite, da bo panj pozimi vse lažji, čim kasneje in s čimbolj redko raztopino ga boste krmili.

Registrirna tehničnica kaže, da je pri redki raztopini izguba sladkorja neprimerno večja kot pri gostejši. Izguba se še poveča, če krmimo v hladnih nočeh in deževnih dneh. To si je treba še posebej zapomniti, ker čebelarji, boječ se ropanja, kaj radi krmijo ravno ponoči in v deževnih dneh. Močnejši panj ima manjšo izgubo kot pa slabši.

V raztopini treh delov sladkorja na pet delov vode se zgubi od dodanega sladkorja 30% in mnogokrat še več, četudi bi se zdelo, da čebele spravijo iz sladkorne raztopine samo vodo. Izgube sladkorja pri raztopini 1:1 dosegajo 20%–30%, kar zavisi tudi od časa, vremena in moči panja, ki ga krmimo. Nasprotno pa se pri raztopini s petimi deli sladkorja in s tremi deli vode dejansko izgubi le 3% do 5% sladkorja pri enakih pogojih.

Vsa ta dejstva je treba upoštevati, preden se odločimo za redko tli gostejšo raztopino. Ali prednosti redke raztopine odtehtajo izgubo sladkorja? Ali se pokaže kaka korist zaradi popolnejše predelave sladkorja v redki raztopini? Praksa kaže, da čebele prezimijo v obeh primerih enako dobro. Če pa je sploh kaka razlika, je ta, da je več vlage v redki raztopini. Zato je koristnost raztopine 1:1 proti gostejši raztopini problematična. Povečuje namreč stroške za zimsko zalogo za celo petino, ali pa čebelah preostane za petino manj zim-

ske zaloge, ki jo čebele porabijo za razvijanje svoje moči, toplote in odstranjevanje vode. Preostaja nam samo še ugovor, da se čebele pri prejemanju goste raztopine bolj izčrpajo in izrabijo. Nasprotnje se pa zmanjša, če pomislimo, da je v gostejši raztopini tudi manjša količina vode, katero morajo drugače čebele odstraniti z velikim trdom, kar je prav za prav vzrok večje izgube sladkorja pri redkejši raztopini.

Izrabljanje in izčrpavanje energije čebel, ki naj bi ostale čez zimo, pa lahko popolnoma preprečimo, če krmimo pravočasno, ko še ni „stopila v akcijo“ oziroma se povalila jesenska čebelja generacija. Čebele, ki tako morajo predelati dodano zimsko zalogo, so v tem primeru tiste, ki v jeseni pomro tako ali tako. Mladicam, ki se izvale šele v jeseni z zgodnjim krmljenjem le koristimo in jim prihranimo za spomlad tudi do 3 kg več hrane.

Sam krmim celo z raztopino, v kateri je na en kg sladkorja le pol litra vode, torej 2:1, pa se mi še ni zgodilo, da bi sladkor kristaliziral. Tudi g. urednik me je opozoril na dejstvo, da sam poklada čebelah zelo gosto raztopino in da mu pozimi še ni zato kristalizirala. Kakor sledi torej iz navedenega in po izkušnjah čebelarjev praktikov, pitajmo jeseni le z gosto raztopino v razmerju 5 delov sladkorja in 3 delov vode ali pa še celo z gostejšo v razmerju dveh delov sladkorja in en del vode.

S tem koristimo tudi sami sebi. Zato se moramo čebelarji po tem tudi ravnati, kolikor je v naši moči. Pravim v naši moči. Res, zadnja leta smo dobivali sladkor tako kasno, da smo čebele nakrmili komaj do srede novembra.

Življenje čebele pozimi

Ur.

Po prvih slaneh, ko se začne orumenelo listje osipati z dreves in se pode čez požete njive in pokošene travnike jate kričeh vran, je zima pred durmi. Težke megle se v dopoldanskih urah vlačijo nad umirajočo naravo in sonce le še v popoldanskih urah posije skozi motno ozračje. Niti toliko moči nima, da bi izvabilo kaj več čebel na plano. Le tu pa tam se pokaže kaka pri žrelu, si počese tipalke in okleva, ali bi se odtrgala z brade, ali bi se vrnila

v varno zavetje panja. Redke so, ki prinašajo še „zadnje pozdrave“, drobne kepice obnožine s kake zakasnele cvetlice. Čebelar hiti z zadnjimi pripravami za zimo, paži panje, pospravlja čebelnjak, zožuje žrela, ali pa pohajkuje pred čebelnjakom in preži, da bi morda le še ugledal kako sled življenja. Pa je ni, brade so kakor obrišane, panji tihi, izumrli...

Sedaj naglo prihaja čas hudih preizkušenj za čebeljo družino, doba dolgotrajne

borbe z mrazom in drugimi zimskimi nadlogami. Gorje družini, ki se za to ni mogla pravočasno in do dobrega pripraviti. Podleči mora trdim zakonom narave, ki ne poznajo milosti in pišejo smrtno sodbo vsemu živemu, kar ni doraslo težavam v borbi za obstanek.

Na drugi strani pa je priroda preskrbela vsa živa bitja z učinkovitimi pripomočki za uspešno upiranje vsem nevarnostim, ki jim groze zlasti v zimski dobi. Tako je tudi s čebelo. Kakor je čudovito njeno življenje v dobi, ko izletava, si išče hrane v naravi, se množi, tako je tudi njeno življenje v zimski dobi polno zanimivosti. Ni še dolgo, ko smo o tem vedeli bode malo, toda znanost je v zadnjih desetletjih s pomočjo raznih priprav in posebnih opazovalnih panjev to poglavje čebelarstva vede tako spopolnila in odkrila toliko doslej nezanih zanimivosti, da sedaj precej točno vemo, kako poteka življenje čebelje družine takrat, ko besnijo zunaj panja hudi sneženi viharji in je toplota zraka globoko, globoko pod ničlo.

Da bodo nekatera poznejša izvajanja razumljiva, moramo vedeti, da imajo žuželke v splošnem mrzlo kri. Toplina njih telesa se prilagodeva toplini njihove neposredne okolice. Ravno tako je z ribami, dvoživkami in kačami. Kuščar, ki se je na soncu dolgo grel, postane vroč, čim zleze v mrzlo jamo, se ohladi na toliko stopinj, kolikor znaša toplota v tem prostoru. Žaba lahko zamrzne. Ko se ta živi kos ledu pod toplimi sončnimi žarki otaja, začne zopet dihati in živeti kakor pred „ledeno dobo“. Najhujši mraz ji ne more do živega.

Med toplokrvna bitja prištevamo samo sesalce in ptice. Njihova telesna toplota je vedno enaka, oziroma je podvržena le prav neznatnemu kolebanju. Naj je človek ali kak sesalec pod vročim soncem ekvatorja ali v strupeno mrzlem podnebju severnega tečaja, njegova telesna toplota ostane vedno enaka, približno 37°C. Tudi ptice imajo stalno telesno toplino, je pa za 4–5°C višja kakor pri sesalcih.

Večje spremembe telesne toplote se pojavljajo pri sesalcih le v boleznih. Pri človeku zadostuje zvišanje toplote za 6°C, pa je smrt neizogibna. Pri mrzlokrvnih lahko znaša toplotna razlika 40°C in še več; prenesejo jo brez škode.

Kako pa je s čebelo? Ta ne spada niti med prave toplokrvne niti med izrazite mrzlokrvne

živali. Običajno znaša njena telesna toplota 35–36°C, torej skoraj toliko kakor človeška, vendar pa lahko pade na 12°C ne da bi ji to škodovalo. Toda čim pade še nižje, se pojavijo znaki otrplosti, ki imajo za posledico smrt, kajti čebela si sama od sebe ne more opomoči in kmalu umre. Seveda je izgubljena tudi vsa čebelja družina, če pade notranja toplota v gnezdu pod kritično toplotno točko 9°C.

Če primerjamo prezimovanje drugih družinskih živečih žuželk, čmrljev, os in sršenov s prezimovanjem čebelje družine, se nam pokaže velika razlika. Pri omenjenih žuželkah poginejo vsi člani naselbine že v pozni jeseni, samo nekaj mladih samice (matic) ostane živih. Te nosilke bodočih pokolenj se zarijejo pred zimo v kako luknjo v zemlji, v rezo v zidu ali kam drugam na varno, kjer otrpnejo in čakajo tople pomladi. Tudi najhujši mraz jim ne more do živga, spomladi se prebude, začnejo graditi novo gnezdo, nesti jajčeca, zbirati hrano in gojiti zalego. Mladi zarod pomaga materi pri delu, zalege je vedno več, z njo vred pa tudi števila članov naselbine.

Pri čebelah je stvar bistveno drugačna. Razvoj družine je dosegel v teku več stotisočletij tako visoko stopnjo, da je matica izgubila del materinskih lastnosti svojih davnih prednic. Nič več ni zmožna postaviti satja, nabirati hrano in negovati zalego, postala je zgolj nesnica jajčec; vsa druga dela morajo opravljati čebele. Zato čebelja matica nikakor ne more sama prezimovati in ustanoviti spomladi novo družino, kakor njene prej omenjene daljne sordone. Ne glede na to bi se tudi nikdar več ne prebudila iz zimske otrplosti, čim bi njena telesna toplota padla pod 9°C. Zato mora pri čebelah medaricah prezimiti cela družina, da ne izgine s površine zemlje.

Zimska gruča.

Da more čebelja družina kljubovati hudemu mrazu in drugim težavam v dolgi zimski dobi, si že zgodaj jeseni začne urejati gnezdo v panju, kjer namerava prezimovati. Vse družine brez izjeme si ga uredijo v bližini žrela, tako da imajo medeno zalogo nad seboj ali pa za seboj. Sredina gnezda je vedno tam, kjer se poleže zadnja zalega. V zelo močnih panjih, ki zasedajo konec septembra še vse ulice in tudi močno podsedaajo, je „srčika“ gnezda vedno v sredini plodišča, ker drugače biti ne more. Slabše družine v panjih s tenkim obodom, zlasti v koših, se pri izberi mesta za pre-

zimovanje rade odločijo za tisto stran panja, kjer je obod pod vplivom sončnih žarkov najtopplejši, ali pa se pomaknejo k tisti stranici, ki jo sosednja družina ogreva.

Tudi lega čebelnjaka znatno vpliva na lego gnezda. Pri panjih, ki stavijo satje po mili volji, v kranjičih, koših in duplih, lahko zasledujemo, da je satje vedno tako usmerjeno, da je družina zavarovana pred burjo.

Zimska gruča.

Ko pade prva slana, najkasneje pa sredi oktobra, se čebele začnejo zbirati v zimski gruč. Počasi zapuščijo stranske ulice in se pomikajo tesneje skupaj. Pri tem preseljevanju jih včasih preseneti nenadni mraz, ki jih tako prevzame, da popadajo na dno panja, od koder lazijo iz panja umirat.

V središču gruč, kjer je najtopleje, prezimuje duša panja, matica, ki brez nje družini ni obstanka. Čebele se zavedajo njene pomembnosti za ohranitev družine, zato ji prepuste za prezimovanje najvarnejše mesto v gruč. Okoli matice so zbrane najmlajše čebele, otroci, še nič preizkušeni in utrjeni v trdi borba z naravo. Saj je med njimi mnogo takih, ki še nikdar niso zapustile panja in se spreletavale na toplem soncu. Njih kri je kakor pri vseh mladih bitjih toplejša, dlačice — topli kožuščki — še neogoljene, kar jim omogoča, da v izdatni meri ovirajo prenapeto izžarevanje toplote iz osrčja gruč. Družina jih skrbno varuje pred hladom, prodirajočim z roba gruč proti sredini, saj so ravno mlade čebele tisti člani družine, ki bodo prevzeli v zgodnji spomladi glavno skrb in delo za razvoj. Zato morajo ostati žive, četudi za ceno življenja premnogih starejših sestic. Te so itak od dela več ali manj izrabljene, zato naj padejo kot potrebne žrtve.

Mlade čebele so žive pečice v zimski gruč in glavne proizvajalke toplote, pravi dr. Leuenberger v svoji knjigi „Die Biene“. Obdaja in varuje jih plast starejših čebel, zunanjo plast gruč pa tvorijo že doslužene tovarišice, ki za družino nimajo več drugega pomena, kakor da prve zimske mesece varujejo notranje plasti prve zimske mesece pred izgubami. Potem padejo druga za drugo.

Znano je, da ima zimska gruča v pokončnih panjih (z visokimi in ozkimi sati) obliko krogle, v podolžnih panjih (z nizkim in dolgim satjem, kakor n. pr. v kranjičih in A. Ž. panjih) pa obliko jajca, ki ga seče več ali manj satov, kakršna je pač družina ali panj. Omenil sem že, da je zaloga ži-

veža v pokončnih panjih vsa nad gručo, v podolžnih pa v glavnem zadaj za njo.

Svojstvena oblika gruč je velike važnosti za toplotno gospodarstvo čebelje družine. Krogla ima pri največji prostornini najmanjšo površino. Čim manjša je ta pri kakem ogrevajočem se telesu, tem manj toplote se izgublja, saj je površina telesa tisto mesto, kjer toplota uhaja.

Obseg zimske gruč je odvisen od moči družine ter od vsakokratnih toplotnih razmer v panju. Te so pri normalnem stanju družine v najtesnejši zvezi s toplino zraka zunaj panja. Čim bolj pritiska mraz, tem tesneje se strnejo čebele. Kadar je sila velika, zmanjšajo obseg gruč (krogle) na ta način, da jih nekaj zleze v prazne celice v sredini gnezda, da napravijo s tem prostor ogroženim tovarišicam, ki silijo s hladnejših plasti proti notranjosti gruč. Sedaj nam je tudi jasno, zakaj čebele slabo prezimujejo na premedenih satih. Praznih celic — toplih kotičkov — jim manjka!

Zmanjšanje površine gruč pa ne vpliva ugodno samo na njeno ogrevanje iz sredine na ven, marveč tudi na ohlajenje od zunanjih plasti proti sredini. Ob hudem mrazu se strnejo obrobne čebele tako tesno, da tvori površina potem živo kožo, skozi katero mraz ne more prodirati globlje med čebele. Gruča tedaj nima stalne velikosti. Ta živa harmonika se razteza in krči kakor pač potreba zahteva, potrebo pa diktirajo vsakokratne toplotne razmere zunaj panja.

Hrana in kurivo.

Kakor človek se tudi čebela preskrbi za zimo s hrano in kurivom (če jo pri tem ne ovira slabo vreme). Da se prostor v satju ekonomično izrabi in da more čebela blato zadrževati v blatniku vso zimo do prvega trebljenja, mora biti hrana zgoščena in velike hranilne vrednosti, obenem pa tudi najizdatnejše kurivo, kakor je n. pr. visokokalorični angleški premog, ki pušča zelo malo pepela in žindre. Tudi lahko prebavljiva mora biti. Vse te lastnosti v najvišji meri ima med (ali pa njegovo nadomestilo sladkor). V nobeni drugi snovi niso te lastnosti nakopičene v toliki meri kakor v tem izločku mednikov cvetja. 20.000 čebel v teži 2 kg, kolikor jih je v srednje močnem panju, potrebuje v dobi brez zalege, od oktobra do konca februarja komaj 4 kg medu za prehrano in kurjavo. Od teh 4000 gramov torej odpade na posamezno čebelo le $\frac{1}{3}$ grama. Pač zelo malo za tako dolgo in hudo dobo!

Važna za mirno in dobro prezimovanje je tudi kakovost hrané. Le na takem živézu, ki v telesu čebele skoraj popolnoma zgori in ne zalušča mnogo blata, prezimi družina mirno in brez večjih izgub. Kake zle posledice rodi slab med, ki vsebuje večjo množino neprebavljivih, torej negorljivih snovi, kakor n. pr. smrekovec ali hojavec, je splošno znano.

O gibanju čebel v gruči

se je že mnogo pisalo, še več pa ugibalo. Dr. Zander trdi, da se zunanje plasti čebel neprestano menjavajo z notranjimi. Dr. Götze in z njim vred več drugih čebelarških znanstvenikov pa trdijo, da takega premikanja čebel ni in da ga doslej še ni bilo mogoče eksperimentalno ugotoviti.

Sedaj je treba še pojasniti

káko kurijo čebele pozimi.

To nam najlepše pove dr. Leuenberger, ki piše: „Vsaka čebela je toplotni element, mala pečica zase. Med je najodličnejši predstavnik hraniv iz skupine ogljikovih vodonov, ki so potrebni za kurjavo človeškega in živalskega telesa. Zaužiti med preide po prebavilih v kri. V staničevju, posebno pa v mišicah pride v dotiko z vdihanim kisikom in počasi zgori (oksidira), kar povzroča toploto, kakor pri vsakem zgorevanju ogljika. Posebno izdatni viri

toplote so gibanja mišic. Za proizvodnjo toplote uporabljajo čebele zlasti mišice v oprsju — močnega motorja svojega letala, ki jih poleti nosi z brzino vetra skozi ozračje. Toda pozimi ne prenašajo moči mišic na krila, marveč pusté, da motor teče, krila pa mirujejo. S tem kurijo. Le prisluškuj pri žrelu, pa boš slišal šumenje čebel, ki je zdaj mirno in globoko, zdaj sunkovito in cvileče. Poslednje znači, da mráz družino posebno zdeluje.“

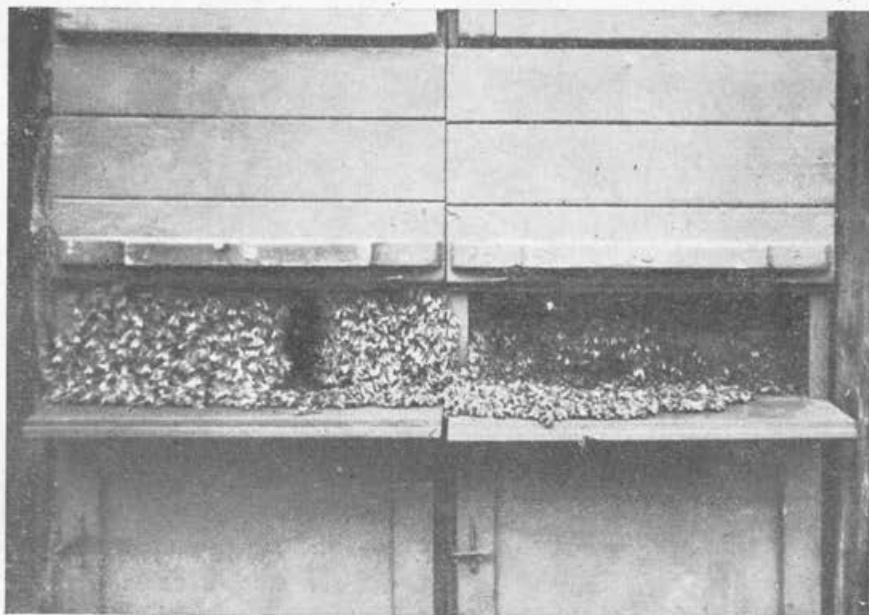
Šibke družine v nesorazmerno velikem plodišču hudemu mrazu kljubujejo le z naporom vseh sil. Dostikrat jih to tako izčrpa, da prehudim naporom podležejo. Če se pa prebijejo do spomladi, so njih vrste zdecimirane; nešteto ugaslih „pečic“ pokriva dno panja. Močna družina se že sama od sebe greje, ne da bi za to potrebovala kaj več hrane in morala klicati na pomoč vse motorje v naselbini. Zaradi tega porabi čez zimo razmeroma mnogo manj medu kakor slabiči, čigar „motorji“ morajo delati noč in dan, pri tem pa porabijo velike množine gonila — medu.

Najlaže razumljiva nam pa bo stvar, če pomislimo, da velike nezakurjene dvorane (plodišča panja!) majhno število ljudi (šibka družina!) ne more kaj prida ogreti, če pa je polna (močna družina), je notri kmalu toliko toplote, da je treba okna odpreti.

(Dalje sledi.)

Prisedajoče čebele

Močne družine ob vročih poletnih večerih in zgodnjih jutranjih urah zelo prisedajo. Tudi ob deževnih dneh, ko je vse „kar leze ino gre“ doma, se obešajo na brade v velikih grozdih, ki so včasih tako dolgi in težki, da se odtrgajo in padejo na tla, ali pa na „bertah“ spodaj. Tako so včasih rekli deški pri tleh, ki padlim čebelam omogoča, da zlezejo s tal do spodnje vrste panjev, kar je posebno spomladi velikega pomena.

Panja s prisedajočimi čebelami.

Lep je pogled na prisedene panje, saj nam točno pokažejo, v katerem panju je moč doma. Včasih prisedajo čebele v čudnih oblikah: v grozdih; v pahljačah, v dolgih debelih curkih i. dr. Večinoma vise od brade, kdaj se pa tudi zberejo v gručo nad žrelom. Tako, kakor prisedajo na naši sliki

pri levem panju, se pa redkokdaj vidi. Spredaj pred verando so napravile dvokrilni zastor, vmes pa „vrata“. Med živim zastorom in žrelom je bila praznina. Zakaj so se v tej obliki hladile, nam pa prav zares niso hotele povedati. Tudi te vrste muhe imajo svoje muhe!

Razni načini čebelarjenja

Slavko Raič.

Sloviti čebelarški strokovnjak in pisatelj, dr. L. Armbruster, ravnatelj zavoda za čebelarstvo na kmetijski šoli v Berlinu v p., je v svojem listu „Archiv für Bienenkunde“ objavil obširno zanimivo razpravo o raznih načinih čebelarjenja. Ker je zelo poučna, naj podam iz nje čitateljem „Slovenskega čebelarja“ v glavnih potezah to, kar jih utegne najbolj zanimati.

Posebne vrste čebelarji so prebivalci pokrajine med Parizom in Orleansom, ki se imenuje Gâtinais. Njihov med je slasten in gre v velikih količinah kot slovita posebnost na pariški trg. Celo gradnjo svojih hiš so kmetje prikrojili svojemu čebelarstvu. Vendar oni niso proizvajalci čebel, ampak le izkoriščevalci. Svojih čebel sicer ne uničujejo z žveplom, vendar so pravi pravcati grobarji čebel. Narod jih ne imenuje čebelarje, ampak muharje (mouchard). V splošnem so poklicni čebelarji in velečebelarji izvor, kjer lahko kupiš čebele: pri teh ljudeh je narobe; ti muharji tako strastno kupujejo čebele, da jemljejo ne le naseljene, ampak tudi nenaseljene koše. Drugi čebelarji dobivajo z roji poceni nove družine in novo satovje, čebelarški rod v Gâtinaisu pa noče prav nič vedeti o njih. Čebelna zalega je sicer vsem čebelarjem, pa naj čebelarijo na roje ali ne, skoro tako sveta kakor med, gatinjski čebelarji pa jo zanemarijo na višku čebelnega delovanja. So tam čebelarji, ki imajo v juniju še 500 družin, a ob koncu julija, ko je drugod razmnoževanje v največjem razmahu, jih nimajo skoro nič več. Gatinjski čebelarji spravljajo velikanške donose, pa so ti četrť leta skoro brez čebel; v najkrajšem času dobijo največ cvetličnega medu v Evropi. Njihovi koši, spleteni iz protja in zgoraj šiljasti, so v splošnem zelo zanikrno izdelani in so zunanaj obloženi s kravjekom; ko jih podro, jih večinoma spalijo. Čebelam nudijo ti koši precej slabo zavetje, kajti če je poleti zelo vroče, se pogosto zgodi, da se satje na sončni strani v košu topi. So pa precej prostorni in zračni, ker imajo ob robu spodaj

pogostoma na vse strani žrela. Za umetno čebelarstvo niso sposobni; imajo zgoraj vehe za nastavke, postavki pa bi tudi ne bili uporabni, ker so robovi spodaj vse prej kot ravni.

Kakor dobivajo gatinjski čebelarji po eni strani velike množine medu, so po drugi strani veliki porabniki čebel. Vsako leto morajo kupiti mnogo družin in košev s satjem. To dobro vedo čebelarji, ki čebelarijo na roje, trgovci s čebelami in mešetarji iz bližnje in daljne oklice. Trguje se od jeseni do konca zime.

Tam, kjer imajo zgodnjo pašo na sadnem drevju, n. pr. južno od Pariza, se čebele tako okrepe, da dajo celo roje; nekaj paše da sredi maja deloma inkarnatka. Glavna paša je pa na esparzeti. Med je svetel, kristalizira fino, je zelo sladek in milega okusa.

Čebelarska umetnost gatinjskih muharjev je v tem, da v pravem času, ko se začne paša na esparzeti, postavijo močne družine na glavo. To gre prav lahko: izkopljejo luknje v zemljo in vanjo vtaknejo vrh šiljastega koša s krepkim držajem ter ga dobro utrdijo. Temu pravijo tam, da preobračajo kozolce (culbutage). Na to odprto žrelo, ki v njem kar mrgoli čebel, poveznejo drugi koš z istim premerom in ga pokrijejo s slamnatim klobukom. Čebele izletavajo sedaj pri stiku.

Poveznjeni koš je lahko popolnoma prazen, če je le mogoče, pa vzamejo ali kupijo iztrkane koše z več ali manj izdelanega satja. Da pa čebele ne bi satov v spodnjem košu satov podaljševale navzgor, denejo na spodnji koš kot zapreko nekaj slame.

Paša na esparzeti je tako obilna, da čebele v spodnjem košu sproti napolnijo vse celice, kjer ni zalege; matica tako ne more več zalegati. Čebele si razdelijo delo: ene gradijo z veliko vnašajo v nastavljenem košu, druge nosijo in zalijejo sproti vse izdelane celice. Ugotovili so, da je koš na tehtnici pridobil, reci in piši, 8–10 kg na dan! Prepričan sem, da se bodo marsikate-

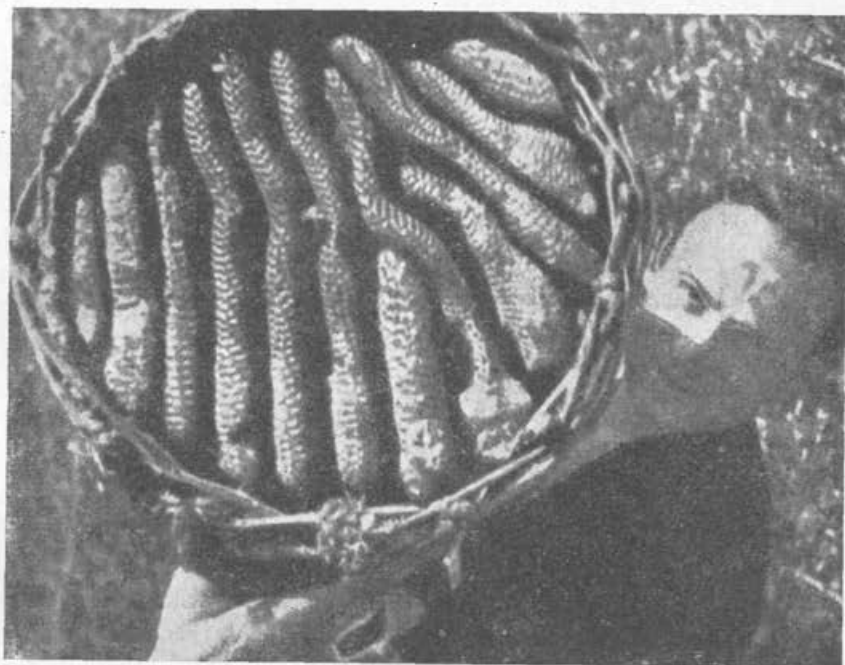
remu čebelarju pri čitanju pocedile — sline. Tako pridelajo čebelarji tam najboljše med v satju (medene pogače). Pri dobri paši nanosi kak dober koš celo dva nastavka. Dogodi se, da je v 5—6 dneh koš poln in da doseže teže celo do enega starega stota.

Obračanje koša ima še en pomen: prepreči se rojenje; če so namreč matičniki zaleženi, se ličinke pogreznejo in utonejo v izobilju. Zdi se pa tudi, da to obračanje niti delu zalege ne koristi in da tudi nekaj te propade.

Ko esparzeto pokosijo, gnezdo v košu sicer ni popolnoma izginilo, vendar je zelo majhno. Dobršen del čebel se je zgaral, družina se je takorekoč udišila v lastnem medu. Čebelarji odvzamejo polni nastavek in ga odnesejo po odstranitvi čebel domov, spodnji koš, pomnožen s čebelami odstranjenega nastavka pa postavijo zopet „na noge“.

Stari koš sedaj očisti gnezdo, izkoristi še pašo, če je še kaj ostalo, toda zgarana družina ne vride več do moči. Po osmih dneh se začne združevanje, tako da ostane le še tretjina ali celo četrtina družin; vse drugo roma v čebelarjev čeber. Tak postopek je seveda zelo malo podoben pravemu čebelarstvu, zahteva pa razmeroma malo časa, kar pride gâtinejskim prebivalcem ravno prav, ker so zaradi bližine Pariza zelo zaposleni s poljskimi pridelki. Spravljanje medu oz. medenih pogač morajo oskrbeti večinoma ženske.

Koš podirajo v prostorni sobi ali delavnici, ki so jih za ta namen pri zidanju hiše že upoštevali. Pogače takoj sortirajo. Najprej izberejo deviško satje, ki je brez obnožine. Pošljejo deloma kar tako na trg, večinoma ga pa takoj z rokami zmečkajo in denejo v tesno spletene košare, skozi katere se med cedi v podstavljene čebre. Med druge vrste je tisti, kjer je v satovju kaj obnožine. Ko se je satovje izcedilo, ga

Gâtinejski koš.

denejo v stiskalnico in dobe med tretje kakovosti, pisanca.

Ves med se v čebrih čisti; zgoraj posnemajo smetano in drobir, pri dnu pa ga s pipo odtakajo v sode po 40 kg vsebine. Pri tem pazijo, da se med le polagoma ohlaja v prostoru, obrnjenem proti severu, tako da končno toplota ne presega $+25^{\circ}\text{C}$. Tako poskušajo vplivati na kristalizacijo in so z mnogoletno izkušnjo dosegli, da imajo vsako leto med v vsakem oziru iste kakovosti; pregrobenemu kristaliziranju se hočejo vsekakor izogniti.

V Gâtinais-u tvori geološka raznolikost — apnenec kot osnovni pogoj za kulturo esparzete — razliko v kulturi in ta je omogočila razliko v načinu čebelarjenja in s tem trgovino s čebelami namesto prevažanja.

To je lep primer srečnih čebelarjev na rajskem otoku, ki ne dela zadovoljnih le otočanov, ampak usmerja tudi način čebelarjenja v vsem njegovem okolju, čeprav ti čebelarji sami nimajo dostopa na ta srečni otok.

*

Zanimivo in tudi zelo poučno je čebelarjenje na zahodnem, klimatično precej ostrem eifelskem¹ pogorju. Spodaj v nižji-

¹ Eifel je severozahodni del porenskega škripljevega pogorja v Renski pokrajini, severno od Mosele, na vzhodu segajoč do Rena, poprek do 400 m visok.

nah imajo pomladno in poletno pašo, potem je konec. Zgoraj na visoki planoti, kjer je nevarnost slane skozi vse poletne mesece, ni niti sadnega drevja, niti rodovitnih njiv, zato pa mnogo resja, in resen, siromašen, skoro pozabljen ljudski sloj, ki govori še francoski.² Kdor pa hoče v območju resja životariti, mora biti čebelar.

Čebelarji se tam drže starega načina čebelarjenja in nič ne razmišljajo o tem, kako bi ga morda spremenili. Na jesen svoje čebele zažveplajo in pospravijo svoje čebelišče skoro kot svoj košček zemljišča. Če bi tega ne storili, bi morali čebele čez zimo pitati, prinesiti pa morajo one njim denarja, ne pa od njih zahtevati. Kaj naj počno s čebelami v ostri zimi, v dolgi po-

ski čebelarji tudi lahko prodajajo poceni, ker s čebelami nimajo nobenih izdatkov in so poleg tega še temeljito izpodrezali. Saj pogorski čebelarji kupijo rajši lahke, izpodrezane koše, ker vedo, da resje dobro kaže, in da bodo lahko dobili lepši med v belem satju. Tako so lahko oboji zadovoljni.

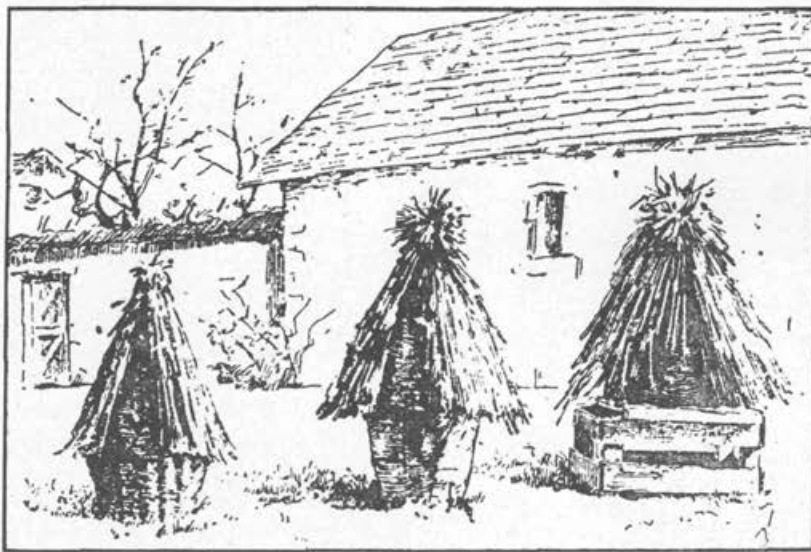
V istem letu izrabljata torej dva čebelarja drug za drugim na različnih krajih iste čebele v istih koših. Prevažanje stane prav malo. Pogorski čebelar riskira prav malo. Če dobi le malo čebel, ali jih sploh ne dobi, ima res škodo. Če resje obeta posebno dobro, seže že globlje v žep, če pa kaže slabo, je pa trd in kupi napol zastonj. Tudi pri slabem donosu bo dobil nekaj

medu in pa vosek, saj čebel ne prezimuje. Dolinski čebelar dobi za čebele, ki jih več ne potrebuje, denar in mu je še prihranjeno neprijetno žveplanje, koš pa dobi nazaj. Čebele so ga malo stale, saj so bili roji ali iztrkanci. S prodajo se reši starejšega satja in marsikatero stare matice, kar vse gorjanec v pozni jeseni uniči. Dolinski čebelar mora res čebele prezimiti, vendar je družine, ki jih je prodal, pravočasno pošteno izkoristil; pustil je tudi nekaj pitanca za prihodnjo pomlad.

Gotovine mu torej ni treba dati nobene, če noče. Če ima med dobro ceno, proda tudi pitanca in seže po cenejšem sladkorju. S tem so tudi čebele zadovoljne.

Gâtinejsko in to pogorsko čebelarjenje je lep primer, kako se čebele izkoristijo le v določenem letnem času. Pri gâtinejcih so bile geološke razlike razlog za prodajo čebel, tu pa klimatske.

(Dalje sledi.)

Obrnjeni gâtinejski koš z „nastavkom“.

mladi, ki prav nič ne zasluži tega imena, in v poletju, ki ima na tem pogorju v splošnem aprilsko vreme? Čebelar naloži svojih 70 praznih košev na dvokolesni voz in jih odpelje zopet v dolino, odkoder so prišli.

Dolinski čebelarji izkoristijo pomladansko in poletno pašo, pomnožijo izdatno svoje družine, — od hribovcev so dobili prazne koše — izpodrežejo od časa do časa, posebno poleti, ko gre paša h koncu. Močne koše, ki imajo mnogo rezerve, približno eno tretjino, obdržijo čez zimo, vse druge pa vzamejo čebelarji s pogorja, vsak do 70 družin, in jih odpeljejo v hribe. Za te čebele ne plačajo mnogo; zavežejo se namreč, da bodo prazne koše vrnili vsaj do časa, ko se v dolini začenjajo roji. Dolin-

² Armbruster ga imenuje „Bljewelsch“.

Prispevajte

za nakup
čebelarskih filmov!

Še o čebelnem piku

Fr. L. Ljubljana.

Pred nedavnim so časopisi poročali, da je nekje na Slovaškem napadel roj čebel vprežene konje in voznika. Oba konja sta od neštetič pikov takoj poginila, bolnik pa se v bolnišnici bori s smrtjo.

Splošno je znano, da so med živalmi konji najbolj občutljivi za čebelji pik. Tudi v naših krajih se je že pripetilo, da so konji od pikov poginili. Na razne ljudi pik prav različno učinkuje. Nekateri tega ne morejo prenesti, medtem ko drugi ne marajo dosti, pa naj jih dobe istočasno še toliko. Opazoval sem, da rdečelasem pik mnog bolj škoduje kot drugim. Tem manjka baje v organizmu neka snov, ki pri drugih nekako nevtralizira čebelji strup. Da so rdečelasci za pik res zelo občutljivi, sem se prepričal v dveh primerih.

Občinski hlapec, ki mi je navadno prevažal čebele v pašo, me je vedno prosil: „Če bi ne bilo ravno za vas, bi se uprl in jih ne peljal. Vse drugo bom naredil, samo v bližino čebel pa ne grem. Če me katera piči, bom gotovo med potjo umrl. Samo dve sta me v življenju, pa so me obakrat komaj rešili — prav znoreti sem hotel. Če se kaj zgodi, bom spregel konje, drugo pa uredite sami.“

Dotični hlapec tudi rdečih jagod ni smel jesti. Če je le eno pokusil, mu je že postalo slabo.

Podoben pojav opazujem tudi pri svojem sinu, ki je tudi nekoliko rdečelasca, sicer pa zdrav in že fant. En sam čebelji pik mu povzroči take bolečine, da ne more tega prenesti. Dobi visoko toplino, srce mu razbija kot noro in vselej mora leči. Nasprotno pa je črnolasa hčerka dobila že kot štirileten otrok nekoč vse črno pikov in je bila po kratkem „razsajanju“ zdrava. Niti otekla ni, pač pa se je še dolgo po tem „cepljenju“ začela nenadoma drgniti po životu, vzdihujoč „srbi, srbi“. To se ji je dogajalo tudi v spanju.

Čebelarški začetniki mnogokrat tožijo, da jih čebele rade pikajo in da jim je to zelo neprijetno. Polagoma pa se kri bolj ali manj privadi na te injekcije in večina starih čebelarjev niti ne zateče več, ali pa vsaj neznatno na prav občutljivih mestih.

Čebele pikajo največkrat zato, ker jih z nepravilnim ravnanjem razdražimo in se začno bati za svoje premoženje. Branijo se zlasti besno, kadar imajo mlado zalego. Razdraži pa jih tudi neprijeten duh pot-

nega človeka ali konja ter nekaterih rastlin, n. pr. rmana. V vročini so tudi srditejše kot v hladnih dneh. Kadar berejo glog, češminj, pravi kostanj in ajdo, je njih pik posebno boleč.

Iz prakse tudi vemo, da so čebele posebno jezne na sviskanje kose pri licošnji pred čebelnjakom in metle po pesku. Tudi omelca iz debelih ščetin ne marajo slišati.

Občutljivost za pike zelo ovira nekatere čebelarje pri delu. Marsikdo pravi, da bi začel čebelariti, ako bi čebele ne pikale. No, potem bi kmalu izginili vsi čebelarji — ker bi tudi čebel ne bilo več.

V večini primerov pa je čebelar sam kriv, da ga čebele pikajo. Zato naj navedem glavna pravila, kako se je treba vesti pri čebelah, da jih ne razdražimo.

Čebelar mora ostati pri čebelah miren. Sunkovito opravljanje del razburi čebele. Razdražljivi ljudje niso za to opravilo, še manj strahopetci, ki beže pred čebelami. Pravi čebelar ne rabi niti čebelarske kape niti rokavic, kvečjemu začetnik, dokler se ne privadi na pike in si ne pridobi z vajo potrebne spretnosti in mirnosti pri čebelarskih opravilih.

Prehitri gibi v bližini čebel, bliskanje z očmi na desno in levo in pregibanje ustnic hitro razdraži čebele. Zato tudi pikajo najrajši na ustnice in v bližino oči.

Ne dihaj v čebele, ker jim je sapa iz ust neprijetna. Kdor pa je pil kako alkoholno pijačo, naj ne hodi k čebelam. Na ta duh so posebno besne.

Ko odpremo panj, puhnemo navadno vanj tobakov dim, da se žival umakne. Ne smemo pa s tem pretiravati, da čebel ne omamimo, ker so pozneje, ko pridejo spet do sapa, še besnejše. Še boljše je, če uporabljamo namesto tobakovega dima tlečo gobo. Njen dim je čebelam manj škodljiv. Teh sredstev se pa poslužujemo le pri večjih opravilih.

Zelo priporočljivo in nič škodljivo pa je obrizgavanje čebel z vodo. Ako tudi roke in obraz večkrat zmočimo, nas ne bodo napadale.

Glavno pa je, da ostane čebelar pri vseh opravilih miren, rajši bolj počasen, toda vztrajen in tudi v kritičnem trenutku pogumen, prav kot so čebele, kadar so v strahu za svojo družino in premoženje.

Čebelarjenje v okolici Kobarida pred vojno

A. I. —, Ljubljana.

Danes ne bo odveč, če se ozremo malo nazaj v dobo pred prvo svetovno vojno in opišemo čebelarjenje v okolici Kobarida, ki je v prejšnjih časih prav slovelo. Zasedili bomo morda vzroke tega napredka in si tudi za današnje čase pridobili kak dober nauk. Videli bomo, da tudi v prejšnjih časih ni padala sama mana z neba, ampak je bilo treba vztrajnosti, veselja, pridnosti in iznajdljivosti za vsakogar, ki se je lotil čebelarstva.

Mogoče bodo naslednje vrstice koga vzpodbudile, da se bo lotil čebelarstva, ne sicer na isti način kot naši predniki, pač pa z isto vztrajnostjo in pridnostjo kot jo opazujemo pri naših „muhah“. Saj zemlja, cvetje in podnebje je v splošnem isto kot nekoč, le razmere so druge.

Kobaridci in okoličani so že od davna gojili čebele. Kot povsod, je bilo tudi tu prvotno čebelarstvo kaj preprosto. Čebelarili so v navadnih kranjičih, posedali pri uljnakih, opazujoč delo in življenje teh pridnih žuželk. Takrat so čebele gojili le doma. Le tu pa tam je kak bolj navdušen in po sladko-grenkem kostanjevcu hrepeneč čebelar v „oprlih“ prenašal čebele v pašo čez pobočje Matajurja preko prejšnje italijansko-avstrijske meje v vasi Dreko, Mašere, Marsin in druge, kjer je obilo pravega kostanja.

Kobariška dolina nosi ime po prijaznem trgu Kobaridu. Obdana je od samih hribov. Na severovzhodu se dviga piramidasti Krn, na severu Morizma, na severozahodu Baba in Stol, na jugu pa Matajur in Kolovrat s Kukom. Tik trga dere bistra Soča proti jugu, a proti zapadu je dolina odprta gorkim zapadnim vetrovom, ki pihljajo po dolini reke Nadiže iz Furlanske ravnine. Podnebje je bolj ostro, planinsko, omiljuje ga pa prej imenovani zapadnik. V dolini prav za prav za čebelarstvo ni ugodno, ker ni dovolj paše. Bolj primerne so za to planinske vasi Libušnje, Vrsno in Drežnica ter dalje v Kotu: Kred, Borjana, Sedlo, na jugu pa Livek pod Kukom. Tu imajo čebele več bere od pomladi do jeseni, ker se pomikajo za cvetjem iz doline v gore. Glavna paša je bila ponekod na spomladanskem resju, vrbi, travnikih in deloma na ajdi, ki je pa le redko medila zavoljo ostrega podnebja in pa, ker so večinoma sejali sivo ajdo.

Vse to preprosto čebelarstvo se je v dolini vršilo po starem načinu, dokler ni zrastel v Kobaridu razumen, izobražen mož Izidor pl. Pagliaruzzi, po domače Pinc, oče pesnika Josipa Krilana. Bil je odvetnik, premožen posestnik in gostilničar. Bil je tudi deželni poslanec (1867). Umrli je l. 1884. v Gorici in počiva v Kobaridu. Njegov rod je prišel iz Benečije v 18. stoletju. Na glavnem trgu blizu cerkve je stala za tiste čase lepa gosposka hiša Pagliaruzzijev. Danes je tam občinski dom. Za hišo so bili veliki hlevi z dvoriščem, kjer so našli vozniki okrepčilo in počitek. Ti so tedaj iz Gorice in Trsta vozili različno blago proti Bovcu in čez Predil na Koroško.

Bolj kot za gostilno se je Pagliaruzzi zanimal za veliko posestvo, ki je pod njegovim skrbnim vodstvom dobro uspevalo. Tudi on se je začel baviti s čebelarstvom. Gotovo se je kot izobražen mož, bil je tudi trški župan in vnet kmetovalec, seznanil s knjigama očeta slovenskega čebelarstva A. Janše. Razpravo o rojenju in Popolni nauk o čebelarstvu je s pridom prebiral, kar je rodilo tudi svoj sad. Saj je iz tega proučevanja in praktičnega čebelarstva nastal „kobariški“ ali „Pinčev panj“. Bil je gotovo prvi panj s premičnim delom med Slovenci. Po velikosti je bil večje mere kot kranjič. Nastal je na vsak način že pred l. 1850. Meril je 70 × 30 × 20 cm. Opremljen je bil z deščicami, na katere so čebele zidale satje. Vseh satov je bilo 18. Nekateri panji so imeli podolžno stavbo, drugi prečno. Panj se je dal odpreti zgoraj in spodaj. Tako je imel čebelar natančen pregled panja ob vsaki priliki ter je bilo delo v njem lahko, hitro in pregledno.

Zanimivo je, da je daroval Pagliaruzzi vsem šolam v okolici Kobarida po en svoj naseljeni panj. Večina šol je takrat imela svoje čebelnjake.

Pagliaruzzi je imel sorodstvo v Furlaniji, kamor je večkrat potoval, a pri tem tudi bistro opazoval. Ker so bile čebele, ki jih je gojil doma, večinoma suhe, jih je začel prevažati v pašo v Furlanijo. S tem je bil led prebit in čebelarstvo na Kobariškem se je pričelo razvijati kot malokje drugje. Pinc pa je znal s svojo besedo, še bolj pa z vzgledom vneti nekaj tržanov in okoličanov za čebelarstvo. Ob nedeljah so prišli domačini in okoličani v njegovo gostilno na rebulo ali vipavca in tu je razumni go-

stilničar sprožil marsikako pametno o umnem kmetijstvu, posebno živinoreji in travništvu, zlasti kako bi se dalo kobariško „Blato“ osušiti, da bi bil pridelek krme na tem kosu sveta večji in boljši ter bi vijugasta reka Idrijca, ki je ob vsakem deževju preplavila „Blato“, ne napravljala toliko škode. Razdrl je tudi marsikako o čebelah in s tem svojim neprisiljenim kramljanjem pridobil nekaj posestnikov in obrtnikov, da so se lotili čebelarstva v njegovih panjih. Vsem tem je bil najboljši učitelj in vodnik. Kmalu so imeli domači mizarji polne roke dela. Izdelovati so pričeli „kobariški panj“ in njim v pohvalo moramo priznati, da so izdelovali panje zelo natančno. Če pomislimo, da so čebele od marca do oktobra vozili okrog po svetu in so panji zdržali po 30 in več let, vidimo solidno, dobro delo. Za prevažanje so imeli poseben plato (školjarje) na vzmeteh. Na ta plato so naložili panje v dveh redih v smeri osi, tako da so bile brade obrnjene na zunanjo stran in žrela odprta ter so dobile čebele med vožnjo dovolj zraka. Da niso med vožnjo uhajale, so bila žrela zakrita z „žakeljci“, to je s pravokotno žičnato mrežo, na katero je bila našita žakljovina, ki so jo natakneli tesno na panj, da niso mogle čebele nikjer uhajati. Če si šel skozi Kobarid ali okoliške vasi, si takoj vedel, kje je čebelar, ker si videl pri hiši ali hlevu prislunjene „školjarje“. Na koreto, to je vprego z enim konjem, so nalagali po 38 do 50 panjev, na voz z dvema konjema pa 70 do 80 panjev. To je bilo odvisno od teže. Če so bile same „škatile“ jih je naložil več, ko so bili „špehi“ pa manj. S temi izrazi so označevali suhe in bogate panje. Prazen panj je tehtal 8 do 10 kg. Ob dobri paši so pa tehtali tudi po 35—40 kg. Jeseni po ajdovi paši, ko je čebelar vozil svoje bogastvo domov, se je že po škripanju voza, po upognjenih vzmeteh in po naporu konj takoj videlo, če je kaj prida pripeljal. To je pa pričal tudi obraz in razpoloženje čebelarja. Če so bile „škatile“, je bil ujedljiv in razburljiv, da se mu nihče ni upal črhniti. Ako so bili pa „špehi“, se mu je samo smejalo in med zobmi je ponosno tiščal viržinko namesto ponižne čedre.

Pri tem naj se spomnim nekaterih velikih naprednih čebelarjev, poleg že omenjenega vzor čebelarja Pagliaruzzija. Bili so: Mašera Andrej, po domače Žgan, Gruntar Ivan - Špiček, Gruntar Ivan - Žnajder, Ivančič Franc - Pic, Miklavčič Mihael - Ogorc, Bajt Franc - Fronc, Rakušček Ivan - Kave,

Koren Ivan - Blaž, Medved Anton - Metelež, Ivančič Anton - Bingelč. To so bili glavni kanoni, ki so imeli po 100, 200, 300 in še več „kobaridcev“. Poleg njih je bilo še nekaj manjših čebelarjev, ki so gojili čebele doma. Med navedenimi so imeli največ uspeha pri muhah Mašera, Ivančič Franc in Bajt. Drugo imenovani je bil mali posestnik in čevljar. Bil je bolehen in mu je zdravnik izjavil, da mora čevljarstvo opustiti in se mnogo na prostem gibati, če hoče še kaj časa tlačiti travo. Zamenjal je čevljarstvo s čebelarstvom, česar se je že pri očetu nekoliko naučil. Lotil se je tega s toliko vnemo in razumevanjem, da je samo z „muhami“ študiral dva sinova, prikupil k posestvu še nekaj zemlje in učakal 78 let. On je bil tudi na Kobariškem prvi čebelar, ki se je l. 1905. nabavil s Tirolskega prvo točilo (izmetalnico).

Res škoda, da se mladi rod ni oprijel dela svojih prednikov in je pozneje čebelarstvo skoro popolnoma zaspalo. V Kobaridu samem ni nobenega čebelarja več, pač pa nadaljujeta s čebelarstvom Uršič Ivan v Iderškem, ki je res napreden, umen in velik čebelar; ta čebelari v AŽ panjih, ki jih je po svoje predelal, da se dá medišče odstraniti, nekako kot pri „amerikancih“ in drugi Sovdat Ivan v Ladrih, ki pa je pričel čebelariti šele po svetovni vojni.

Zanimivo je bilo tudi prevažanje v takratnih časih.

Ko so čebele „odrlji“, ta izraz je splošno veljal za jesensko podiranje čebel, so zazimili od 40 do 80 plemenjakov. Seveda je izvršil to vsak po svoje. Nekateri so čebele prav pošteno oskubili, zato so pa imeli precej mrličev. To delajo — žal — v lastno škodo mnogi še danes. Drugi so jim pa pustili zadostno zalogo, zato mrličev ni bilo, pač pa so imeli spomladi z muhami veselje. Čebele prvih so bile komaj žive in so jih morali pitati, drugi so imeli pa „kosmate“, to je močno živalne in živahne. Vsakega plemenjaka so stehali, tako da je imel od 19 do 22 kg teže. Čebele podrtih panjev so prisipali plemenjakom. Žveplanja, kot je bilo po nekod v navadi, niso poznali. Nekaj čudnega je bilo, da o današnjih modernih čebelnih boleznih (gnilobi, noseimi itd.) ni bilo sledu. Pa tudi prodajali so jeseni suhe čebele, n. pr. Ambrožiču (Dovje—Mojstrana), čeravno so bile čebele kobariških čebelarjev že precej križane z italijansko čebelo.

Za prezimljanje čebel je imel vsak čebelar v prisojnem kraju v „Ozkem“ ali

pod „Ozmanom“ zidan čebelnjak, kamor je od časa do časa pogledal, če je vse v redu, odkidal sneg, da niso čebele v njem pomrle, prisluškoval šumenju, po čemer so prav dobro ločili pomanjkanje ali zadovoljstvo. Tudi koritec za vodo ni manjkalo. Tu so čebele prezimile, dokler jih niso vzdignili, kar se je zgodilo okrog sv. Jožefa.

V ugodnih zimah, ki so pa bile bolj redke, so se pred odhodom z doma že nasrkale resja. Še pred prevažanjem so jih temeljito pregledali. Osirotele in slabiče so združili, da niso vozili „šare“ v svet. Zvečer pred odhodom so jih naložili in drugo jutro na vse zgodaj so napregli. Preden se je voz premaknil, so napravili z bičem pred konji križ, žena in družina pa je voščila, da bi bilo leto srečno in medeno in voz je oddrdral po gladki cesti po dolini reke Nadiže, preko italijansko-avstrijske meje v Furlanijo. Da pa ni bilo stroškov za prehrano, tako za čebelarja kot za konje, je vzel čebelar zase salamo, domačega sira, tudi stekleničico domačega medenega žganja, za konje pa rjuho sena, vrečo rezanice, ki je služila ob enem za udoben sedež, in vrečico ovsar koruze za zobanje.

Nekateri čebelarji so imeli prva stojišča v okolici Čedada (Cividale), drugi pa v okolici Kormina (Cormons). Tu niso imeli napravljenih čebelnjakov, marveč so si na dvorišču ali vrtu kakega kmeta, seveda z njegovim dovoljenjem in z dovoljenjem občine, napravili preprost čebelnjak. Da niso ležali panji na tleh in zaradi vlage gnili, so podložili remeljne, na katere so potem naložili panje po 5 do 6 drug vrh drugega. Pokrili so jih s širokimi deskami v obliki strehe in jih obtežili s kamni, da slučajni vihar ni čebel odkril. V občinsko blagajno so plačali 5 do 10 krajcarjev odškodnine. Enako so dali kmetu nekaj v denarju in medu. Kmetica pa je skuhala za malo odškodnino kavo in mleko, ostalo je imel čebelar s seboj. Če ga je pa žeja pritiskala — in pri nekaterih je bila ta huda in pogosta — so si v vaški gostilni privoščili „furlana“.

Na teh pasiščih so čebele brale na repi, inkarnatki, travniških cveticah in akaciji. Ker je vsak čebelar skrbel, da je imel vse plemenjake izenačene, so se ob količkaj ugodni paši družine tudi v večini enakomerno razvijale. Panji so postali živalni, imeli so polno zalege in bili kmalu godni za preganjanje. To so izvršili v prav ugodnih letih že sredi aprila, navadno pa v začetku maja.

Kaj pa je bilo to preganjanje? Nič drugega kot narejanje rojev. Zdi se mi v tem primeru dosti bolj primeren prvi izraz, ker so čebele z matico vred v resnici iz panja pregnali. In kako so izvršili preganjanje? Prej smo omenili, da se je dal kobariški panj spodaj in zgoraj odpreti. Ko je bil panj močno živalen in je imel 14 do 16 satov zaleženih, tedaj je bil goden za preganjanje. Položili so ga na tla, ga na zadnjem koncu podložili z opeko, da je ležal poševno, predno končnico so odprli, gornjo desko odstranili in pod brado položili do enega m² velik, debel in močan papir. Za nakajanje so uporabljali žakljevine, ki so jo zvili v debelo „salamo“, jo sešili in prižgali. Kdor je preganjal, je po stranicah panja tolkel s kamnom ali s čem drugim ter pihal dim tleče žakljevine med čebele. Zaradi ropotanja in dima so čebele začele bežati iz panja na razgrnjeni papir z matico vred. Čimbolj je bil panj goden za rojenje, tem hitreje in tem laže je bilo čebele pregnati. Ker se je pri tem precej čebel obesilo ob žrelo, jih je moral preganjač otresti tako, da je panj oslonil na koleno, prijel panj z obema rokama na drugi strani in ga sunkoma otresel, da so čebele padle na papir k pregananim čebelam. Nato ga je postavil v senco. Sedaj je bilo treba poiskati matico. Če je bila med pregananimi čebelami na papirju, jo je čebelar navadno hitro našel, saj so bile te matice bolj rdečkaste barve kot so čiste kranjice. Nato je čebelar pripravil prazen panj z odprtim žrelom, ga postavil tja, kjer je prej stal plemnjak in je z gosjim ali puranjim peresom ometel čebele s papirja v panj. Vedno pa ni šlo tako gladko; mnogokrat matica ni in ni hotela zapustiti panja, kot pač mnogokrat stara gospodinja noče dati kuhle iz rok. Tedaj je bilo treba na novo preganjati, ali pa sat za satom pregledati, kje matica tiči. Najdeno matico je čebelar ometel v novi panj in delo je bilo izvršeno. Novi panj s staro matico, to je prvec, je prišel na mesto starca, ta pa drugam. Če so bile čebele ob ugodni paši pohlevne, tedaj je bilo preganjanje igraka. Gorje pa preganjaču ob vetrovnem vremenu in ob slabi paši. Tedaj so bile čebele kot sršeni in pikov ni manjkalo. Neredko je moral čebelar pred razjarjenimi čebelami iskati zavetja v živi meji ali v grmičju. Pripominjam pa, da so vsa dela izvrševali brez kakih mrež ali čebelarskih krink, saj z njimi bi tudi ničesar ne opravili, posebno ko je žgalo sonce in kuhala vročina. Spo-

minjam se, da sem bil kot 10—12 leten deček ob preganjanju zatekel kot polna luna. Imel sem popolnoma zalite oči in nisem nič videl. A pomagalo ni nič, iskati je bilo treba matice in tedaj sem moral s prsti privzdigniti veke, da sem nekoliko videl. Oče je ob takih in podobnih težkih prilikah dejal: „Da, da — med je sladák, pa tudi grenák!“

Da je pa čebelar vedel, kje so prvci, družci ali tretjevci, je imel na prednji končnici nabit košček lepenke in nanj je napisal za prvice zgoraj št. 1, spodaj dan in mesec preganjanja, za družce št. 2 in spodaj datum. Tako je imel natančne podatke o vseh družinah. Večkrat si je zaznamoval tudi posebno dobre matice, ki jih je jeseni odbiral za plemenjake. Tako je šlo delo od jutra do večera in še naslednji dan, dokler niso bile vse za preganjanje godne družine pregnane. A zakaj niso čakali naravnih rojev? Čebelar tega ni mogel čakati, ker bi bilo življenje na tujem predrago. Poleg tega je bil obrtnik ali kmet in ga je doma čakalo drugo delo. Zato je tudi vsak skrbel, da je imel čebele izenačene.

Deset do 14 dni po preganjanju je zpoet prišel čebelar k svojim ljubljenkam. Pripeljal je s seboj prazne panje, da je še tiste panjove, ki jih ni pregnal prvič, pregnal sedaj, izrojence pa, ki so medtem postali močni, je razdelil v dva panja. Tako je iz plemenjaka dobil tri družine. Neredko so prvci proti koncu maja bili zopet godni za preganjanje, posebno od tedaj, ko so začeli med tretati in so si tako prihranili satje, katero so dodali prvcem namesto praznih deščic. Pa tudi družci in tretjevci so si medtem opomogli, sprašili so, potegnili novo satje in delali, da je bilo veselje. Konec prve tretjine junija je bilo paše v okolici Kormina in Čedada konec. Treba je bilo čebele zopet vzdigniti in prepeljati v kostanj v Benečijo, v okolico Št. Petra ob Nadiži, Trpeča, h Klodičem in drugam. Od Klodičev je bil doma deželni šolski nadzornik vitez Klodič, ki je bil navdušen čebelar. Na svojem posestvu v Brumi, južno od Kormina, je imel veliko čebelarstvo, ki mu ga je oskrboval in vodil čebelar Ivančič, po domače „Bingelč“. Ta je le preveč ljubil šilce ali „pudelj“ in mu marsikako napak ukrenil — naj mu ne bo za to težko! V kostanju so čebele dobro potegnile satovje, se založile z „moko“ to je s cvetnim prahom, pa tudi z medom. Tako je prišla v začetku julija tretja postaja, nekoliko dalj-

ša od prejšnjih dveh, namreč prevoz iz gorrenje Benečije v okolico Červinjana in Ogleja (Aquila). Pot je vodila preko Čedada, San Giovanni di Manzano, Versa ob Teru (Torre), Villa Vincentina, Ogleja ali pa Červinjana. Te poti ni bilo mogoče narediti v nepretrgani vožnji. Zaradi velike julijske vročine in natrpanosti panjev je bilo mogoče voziti le ponoči. Zato je bilo treba v Versi, kamor so prišli prevaževalci nekako ob osmih zjutraj, vozove razložiti, da so se čebele ohladile in živina odpočila. Naslednjo noč so vožnjo nadaljevali do pa-sišča.

Na močvirnatih travnikih so imele čebele pašo na raznem cvetju, posebno pa na čebuli podobni rastlini, ki ima tudi vonj po čebuli. Če je bila paša ugodna, se je ta vonj razširjal daleč naokrog. Zvečer je bil ta duh posebno močan, pa tudi vsa prednja stran panjev je bila pokrita s čebelami, ki so se hladile. Čebelar je pri obiskih iz teh znakov takoj sklepal, pri čem je in se mu je srce kar samo smejalo. Seveda vedno ni bilo tako rožnato. Marsikdaj tudi tu niso nič nabrale.

O Velikem šmarnu, ali kot so rekli, o Rožnici, je prišla na vrsto zadnja in najhujša postaja. To je bil prevoz iz Ogleja na Kras v okolico Kostanjevice, Vojsčice, Jamelj in drugam. Pot je vodila preko Ville Vicentine in Ronkov na kraško planoto. Še preden je odšel čebelar z doma, je brzojavil kmetu, pri katerem je imel čebele, naj bo ob določeni uri (okrog polnoči) s pripravo pod doberdobskim klancem. Doma je zjutraj napregel in vozil do Verse, kjer je prenočil. Drugo jutro zgodaj je odpeljal dalje, da je bil do desete ure na mestu, in da so se konji odpočili, ker je bilo treba zvečer naložiti in zapreči. Vožnja je trajala vso noč, do devete ali desete zjutraj. Pod doberdobskim klancem je navadno že čakala priprava. Uredili so kakor je bilo treba in živina je potegnila v uro dolgi strmi klanec in prav težko vlekla. Ker so čebele zaradi dolge vožnje in pritiskajoče kraške vročine silile iz panjev, je bilo treba takoj razložiti in čebele odpreti, pokriti, použiti skromen zajtrk in se vrniti še po ostale panje. Ker je bila poleg čebelarja že tudi živina izmučena, se je naslednja vožnja pričela drugi večer. Taka pot je zelo izmučila človeka in žival.

Po končani ajdovi in žepkovi paši sredi septembra so pa čebele z nabranim zakladom prepeljali domov. Kraški kmetje so večkrat tožili, da jim čebele načenjajo

grozdje in pijejo sok. Res je, da se lotijo načetega grozdja, a načnejo ga le ose. Ker si pa mnogi tega niso dali dopovedati, so morale čebele takoj po končani paši domov in marsikje niso več dovolili, da bi jih pripeljali. Podiranje ali „dretje“ so pa pričeli v oktobru, ker so počakali, da se je izlegla še zadnja zalega, in da so opravili razna jesenska poljska dela. Tedaj je bilo veselo. Nič koliko medu se je natočilo tiste čase v kobariški dolini, saj ga je posamezen čebelar natočil po 15, 20 in tudi 30 metrskih stotov. Kupce so imeli v različnih krajih: v Gorici, Trstu, Ljubljani, Žirovnici, Dovjem, Beljaku, Celovcu, celo na Tirolskem in v Švici. Tudi domačini so ga mnogo pokupili in ni bilo treba zanj toliko priporočanja, da je zdravilen in hranilen, kot v novejšem času. Vsaka družina je imela lonec medu v zalogi za prehlad in podobno. Pa tudi okoličani, posebno Drežničani, so porabili mnogo medu. Ko so prišli po opravkih v Kobarid, niso šli v gostilno, marveč k posameznim čebelarjem,

prinesli s seboj hleb kruha (to je bil bel kruh, posebnost kobariških pekov) in naročili za 15, 20 krajcarjev medu ter ga slastno použili namesto „župce“ in mesa v gostilni. Pa tudi mnogo lepega voska so nakuhali in ga razmeroma dobro prodali. Ko je pa prišlo žegnanje ob Zahvalnici, tako imenovani kobariški sejm ali „močnikar“, tako so mu pravili zato, ker so tedaj točili novo rebulo, ki je bila gosta kot močnik, tedaj ni manjkalo medenih štrukljev in potic.

Pripis ured. Za ta prezanimivi spis se uredništvo g. pisatelju prav prisrčno zahvaljuje. Z njim je ohranjen zanamcem lep kos zgodovine našega čebelarstva, kar vrednost spisa še poveča. Tudi kar se tiče novih izrazov bo razveselil marsikoga, ki ljubi naš jezik.

Prepričani smo, da bi se dalo o našem starem čebelarstvu še marsikaj posebnega povedati in ometi pozabi, če bi bilo med nami več oseb, ki se za take stvari zanimajo in se zavedajo njih zgodovinske vrednosti.

Čebelarjem v Goriški in Tržaški pokrajini

Dobro se še spominjamo, da je imelo naše društvo pred prvo svetovno vojno po nekdanjem Primorskem mnogo podružnic, ki so štejele nad 600 članov. Med njimi je bilo tudi več dobrih dopisnikov. Po svetovni vojni nas je ločila državna meja. Prenehali so medsebojni stiki in število naročnikov je leto za letom padalo. Do današnjih dni so le redki čebelarji ostali zvesti naročniki našega lista. Res je, da so si goriški čebelarji ustanovili leta 1921. svojo zadrugo, ki je štela okrog 300 zadružnikov. V začetku njenega obstoja smo tu in tam čitali o njenem uspešnem delovanju. V poslednjih letih pa so prenehali vsi glasovi o njej.

Ko je pred nekaj meseci padla prejšnja državna meja, je Kraljevina Italija del bivše dravske banovine priključila svojemu ozemlju in ustanovila Ljubljansko pokrajino. Tej pokrajini je podelila italijanska oblast določeno samostojnost v političnem in kulturnem življenju. V svojem aneksijskem dekretu je obljubila, da bo spoštovala naše kulturne dobrine, rodne šege in navade.

Z ozirom na navedena dejstva je obstoj SČD zagotovljen. Društvo še nadalje izdaja svoje strokovno glasilo „Slovenski če-

belar“, ki že 44. leto skrbi za napredek in povzdigo našega čebelarstva z raznimi strokovnim članki in nasveti.

Svoje poslanstvo bo pa lažje vršilo in doseglo svoj namen, ako se bo število naročnikov pomnožilo. Čebelarsko društvo želi, da bi se nekdanji stiki obnovili. Po Goriški in Tržaški pokrajini naj bi postali čebelarji zopet naročniki našega strokovnega glasila. Ker je mnogo starih čebelarjev pomrlo, za naslove mlajših pa ne vemo, se obračamo s tem pozivom do čebelarjev, katerih naslove so nam sporočili naši dosedanj zvesti naročniki. Vsem pošiljamo nekaj izvodov te številke brezplačno na ogled. Prosimo vas, da jo prečitata, po prečitaniu pa jo izročite svojemu bližnjemu znancu čebelarju. Prepričani smo, da se bo marsikateri izmed čebelarjev naročil na naše glasilo, če prejme, pa z Novim letom prav gotovo.

Vsak naročnik lahko pošlje sedaj naročnino po nakaznici, kakršno se uporablja za pošiljanje denarja v inozemstvo. Potrebna navodila dobite na vsaki pošti.

K temu pozivu so nas več ali manj vzpodbudili številni tamošnji čebelarji, ki so že sami od sebe postali naši novi naročniki. Ker ima društvo več starih popolnih let-

nikov Slovenskega čebelarja v zalogi, je pripravljeno vsakemu čebelarju, ki bo pridobil novega naročnika in bo naročnina zanj plačana, poslati brezplačno 1 star letnik.

Alko bo vsak naših prijateljev storil svojo dolžnost, smo prepričani, da uspeh ne bo izostal. Svoje dopise naslovite na „Slovensko čebelarsko društvo“ v Ljubljani. Isti naslov velja tudi za denarne pošiljke.

Še to! Od 4. do 13. oktobra bo v Ljubljani velesojem, ki obeta biti letos, sodeč po pripravah, zelo zanimiv. Udeleženci bodo imeli znižano vožnjo. Porabite to priliko in obiščite poleg velesojma tudi naše društvo in njegovo trgovino na Bleiweisovi (prej Tyrševi) cesti števil. 21. Tu boste videli naš skromen dom Antona Janše.

Slovensko čebelarsko društvo
v Ljubljani.

ČTIVO ZA ZAČETNIKE

September in oktober

Fr. L.

Tudi letos je bila zopet paša na ajdi naše zadnje upanje. Bali smo se zlasti, da se bo zaradi poznejše žetve žita preveč zakasnila. A dovoljna moča in za njo gorki dnevi v mesecu avgustu so tudi to nekoliko popravili. Ajda je cvetela nekoliko dalj časa kot druga leta, ko so bile navadno o Malem Šmaru že skoro vse njive rjavkaste. Letos je namreč zaradi dovoljne moče v mesecu avgustu naknadno skalilo tudi slabejše seme. Rastline so se celo na manj ugodnih tleh, v razorih, normalno razvile, čeprav nekaj pozneje. Zato smo imeli še po Malem Šmaru nekaj donosa, kar se zgodi zelo redko. Staro pravilo, „da ajda le med mašami med“, se letos ni dobesedno izpolnilo, kar nam je zelo všeč. Kajti zaradi daljših noči okrog Malega Šmaru se zemlja navadno že toliko shlađi, da ni več pričakovati medenja. Letos to ohlajenje ni bilo tako občutno, ker je čez dan sonce nenavadno dobro grelo in so ob jutrih nastopale megle.

Mnogo škode pa je naredil dež in za njim sledeči hladni dnevi v drugi polovici avgusta. Planine je pobelil za nekaj dni celo sneg. To so bila slaba znamenja za čebelarje. Kajti sneg na planinah shlađi čez noč ozračje in po mrzlih nočeh ni pričakovati ugodne paše. Ko je sneg po nekaj dneh vendarle izginil, se je tudi paša na ajdi izboljšala, a najugodnejši dnevi, ki so okrog sv. Jerneja, so bili pa le zamujeni.

Kljub temu prihajajo poročila, da so čebele le nekaj dobile in sicer v raznih krajih prav različno. Tri do pet kilogramov, tam celo do osem — to je že kar lepa tolažba za žalostne in revne čase, ki prihajajo že nekaj let nad uboge čebelarje. Zaradi dovoljne moče je tudi otava lepo cvetela in

je v nekaterih ugodnih krajih pokazala prav lep donos.

Mladim čebelarjem ne morem dovolj toplo priporočati, naj tudi po končani ajdovi paši ne bodo preradovedni, zlasti, če so topli dnevi in čebele normalno lete. Odpirati panje smemo le v jutranjih urah, oziroma zvečer, ko čebele ne lete več, ter ob deževnih dneh. A tudi tedaj naj bo pregled kratek in le v resnični potrebi.

Prazno satje skrbno shranimo, ker vabi tujke na rop. Prav tako spravimo tudi stisnjene voščine. Če imamo med, ga denimo v zaprte prostore. V tem času imajo čebele hud nagon za „preiskave“. Nepredvidnemu čebelarju se je zgodilo, da so mu čebele jeseni znosile velik lonec medu iz podstrešne sobe skozi odprto okno in to v enem dnevu. Našel je proti večeru v loncu mesto medu — roj čebel, ki je ravno končaval pojedino. Kar je siromak s težavo natočil, so mu čebele z lahkoto znosile v nekaj urah.

Ob ajdovi paši smo po skrbnem opazovanju dokončno določili plemenjake za zimo. Družina, ki se v tem odločilnem času ni izkazala, ni vredna našega zaupanja, da bi jo obdržali za pleme. Pridno izletavanje, živahnost in živalnost, obilno prinašanje obnožine in razmeram primeren donos medu priča o dobrih lastnostih panju, oziroma njegove matice. Od panjov, kjer lahko ob najugodnejši paši šteješ živali, ne boš imel dobička. Lahko je prešibek, ima slabo matico, ali pa je celo bolan. Če ga nisi podrl že prej, je to po končani ajdovi paši prav zadnji čas. Vsako zavlačevanje ti bo samo v škodo. Vsekakor moraš ob kasiranju ugotoviti, kaj je vzrok zaostalosti in temu primerno ravnati. Združevanje po ajdovi paši pa je popolnoma neprimerno. To bi bili morali storiti že pred ajdovo pašo. Zdaj imamo le nalogo, da panje pre-

gledamo glede na kakovost in zalogo medu, obnožine ter na živalnost. Prepričati se moramo tudi, če morda le ni katera matic od zadnjega natančnejšega pregleda, ki smo ga izvršili pred ajdovo pašo, medtem umrla. Kakovost matic pa moramo tako poznati iz celoletnih opazovanj, ki smo jih napisavali. Panje, ki so zaostali v napredku ali imajo kako pomanjkljivost, brez oklevanja podrimo.

Zaradi nezadostne zaloge v letošnjem letu bomo morali pač skrajšati število družin. Kdor tega ne bo naredil, zna priti ob vse. Čudeži se v čebelarstvu ne dajo delati. Mnogo modrejši je oni, ki obdrži pet močnih družin namesto dvajset šibkih. Kajti od dvajsetih šibkih mu morda ostane komaj polovica, od katerih tudi v ugodnih razmerah ne bo imel dobička. Da bi pa še naprej primanjkljaje mašili s sladkorjem — ta up je šel po vodi, ne plavajmo za njim...

Znano je, da mora imeti družina v normalnih razmerah za preziljanje 10 do 12 kg medu. Boljše, bolj varno in bolj gospodarsko pa je, če jim pustimo za zimo kak kilogram več. Čebelar tudi pri natančnejšem tehtanju le ne ve, če je prav toliko in toliko medu, ker je lahko tudi več obnožine zalite z medom. Te je zlasti ob ugodni paši na pravem kostanju včasih prav veliko. Primanjkljaje nadomestimo z medom podrtih panjev ali pa odvzamemo prav dobro založenim družinam kak sat. Te jemljemo in dodajemo v AŽ panjih pri strani. Če bi bila v satu še zalega, ga pri dodajanju primaknemo bolj k gnezdu, kjer ima družina morda še svojo zalego. Drugače pa ne smemo v tem času razdirati čebelnega zimskega gnezda, ki je že smotrno urejeno za zimo. Vse to pa vršimo le v sili, če nimamo sladkorja za dokrmljenje. Kajti vsaka zamenjava satov je v tem času že prehudo poseganje v urejeno čebelno bivališče. Nadomeščamo tedaj le v sili prazne stranske sate s polnimi, ne da bi „preurejali“ že urejeno čebelno gnezdo.

Iz podrtih panjev ometemo čebele v kak zaboj, poiščemo matico in jo končamo, če ni vredna nadaljnjega življenja. Dobrih matic pa je škoda in je prav, če sestavimo kak prašilček, da imamo spomladi na razpolago tudi prihranjene matice, če bi jih rabili.

Čebele stresemo v medišče kakega manj živalnega panja in odstranimo deščico nad rešetko, da si osirotele čebele izprosijo bi-

vališče pri novi družini. Jeseni se čebele prav rade in brez boja družijo.

Prezgodnje podiranje panjev z nepremičnim delom je velika napaka nekaterih neučakanih čebelarjev. Dokler se ne poleže vsa zalega, bi se to ne smelo izvršiti. Kajti satja z zalego v tem poznem času ne bomo več vdelavali v satnike, a jeseni je mladih čebelic zelo škoda. Saj prezimijo le one, ki so se izvalile v času ajdove paše. Ako prislanjamo satje z zaprto zalego v druge panje, se ta navadno ne izvali v redu. Naj se čebelarju ne zdi škoda onih kapljic medu, ki jih čebele še porabijo v starem domu pred kasiranjem, saj hraniti se morajo tu ali tam. Posebno neokusno in škodljivo je razdiranje panjev, v katerih je še odprta zalega. Pravi čebelar bi tega ne smel delati, a vendar se to še dogaja. Na splošno se izvali vsa zalega okrog sv. Mihaela, „ko je vsaka stvar zrela“, kot pravi že staro ljudsko pravilo. V gorkejših legah se zavleče to lahko tudi v prvo polovico oktobra. Združevanje panjev se je moralo izvršiti že tako pred ajdovo pašo, na jesen le kasiramo one družine, ki jih iz kakršnega koli vzroka ne moremo zazimiti.

Po končani ajdovi paši odstranimo v AŽ panjih satje iz medišč in položimo deščice na maticno mrežo. Zdaj nastopajo že hladne noči in čebelar ni ugodno, če uhaja toplota iz plodišča in nastaja prepih. Dobro preglejmo, če ni kje kaka razpoka, ki jo takoj zadeljamo s primerno treščico in jo zamažimo z lepilom. Tega nastržemo na deščicah za pokrivanje rešetke, na zamreženih okencih in drugod. Če to lepilo segrejemo, je prav lepo raztežno in najbolj primerno, saj so ga pripravile čebele same.

Odevali panjev še ne bomo, pač pa zastremo mrežico na okencih s časopisnim papirjem. To pa ne samo zaradi gorkote in preprečenja prepiha ob vetrovnih dneh, ampak tudi zato, da ne uhaja iz panjev duh po medu, ki takoj privabi tujke. Ob gorkih dneh se namreč čebele ta čas vedno nekoliko napadajo, sicer ne več s tako srditostjo kot ob času ajdove paše, vendar moramo tudi to „mešanje“ — kot so rekli stari čebelarji — kolikor mogoče zabranjevati. Zato primašimo panjem žrela. Če nimamo posebnih zapahov, zadostuje tudi zoženje žrel s koščkom lesa, tako da lahko izletava le po nekoliko čebel hkrati.

Huda nadloga so včasih v jesenskih mesecih ose, ki silijo v panje. Osirje v bližini čebelnjakov bi bil moral čebelar že poleti uničevati. Včasih dobimo pod strehami vse

polno mešičkov, ki jih prav lahko uničimo. One v zemlji pa zaparimo zgodaj zjutraj z vrelo vodo.

Ko smo še stisnili panje tako skupaj, da ni med njimi presledkov, smo za ta čas izvršili vse potrebno pri čebelah. Tudi njih delo je končano. Prinašajo sicer še nekoliko obnožine s poznih jesenskih rož in kako kapljico soka od stiskalnic za sadje ali z grozdja, a vse to je za njih preživljanje že stranskega pomena.

V tem času lahko nasušimo še mehke otavice za odevanje panjev zgoraj in za-

daj, kar je zlasti za kranjčice važno. V tej otavici ni namreč nikakih semen in zrn kot v senu, zato ne bodo imele miši in podgane v njej kaj iskati. Z otavo pa odemo panje šele ob nastopu pravega mraza. Za sedaj vržemo čez panje le kako staro ogrinjalo, da ni prevelike razlike v toploti, zlasti če sije podnevi sonce na vrhnje deske panjev. Posebno je to potrebno pri kranjčih, ki se jim vrhnje deske lahko še zvežijo. Drugače pa ne motimo preveč čebel, saj se že pripravljajo na počitek, ki ga jim privoščimo po trudapolnem delu.

OPAZOVALNE POSTAJE

Mesečni pregled za julij in avgust 1941

Kraj	Višina nad morjem	Panj je teže										Toplina zraka			Dni je bilo						
		pridobil v			izgubil v			v mese- cu čistih dkg		največ pri- dobil		naj- višja	naj- nižja	sred- nja me- sečna	izletnih	deževnih	snežnih	oblačnih	pol jasnih	jasnih	vetrovnih
		1.	2.	3.	1.	2.	3.	pri- dobil	po- rabil	dkg	dne										
		mesečni tretjini dkg										C°									
Julij																					
Barje	289	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cerknica	575	320	60	—	—	150	140	90	—	45	9	+27	+10	+ 18·8	27	13	2*	6	10	15	13
Sv. Gregor-Ortenek	736	120	60	70	10	70	60	110	—	30	2	+26	+ 8	+ 17·8	30	13	—	3	9	20	19
Št. Vid-Stična *	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krka	300	25	90	30	80	35	40	—	5	25	13	+34	+11	+ 22·4	28	7	—	9	9	10	21
Pljuska-Trebnje	207	380	240	35	—	130	275	150	—	125	10	+31	+12	+ 20·8	29	6	—	4	20	7	12
Novo mesto	180	65	55	30	55	90	95	—	90	55	10	+35	+10	+ 21·4	29	15	—	3	13	15	6
Šmarjeta *	375	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Virmaše	361	30	110	60	50	85	40	25	—	30	13	+28	+13	+21·10	31	13	—	2	18	17	30
Avgust																					
Barje	289	150	495	455	—	—	100	998	—	160	26	+26	+ 8	+ 17·4	28	9	—	3	9	19	3
Cerknica	575	—	220	310	—	40	210	160	—	85	25	+29	+ 5	+ 16·9	26	10	—	5	9	17	14
Sv. Gregor-Ortenek	736	—	240	110	50	10	20	270	—	60	18	+26	+ 6	+ 17·2	31	9	—	3	8	20	19
Št. Vid-Stična	360	75	185	320	50	85	75	370	—	70	29	+27	+ 2	+ 15·1	26	8	—	6	15	10	7
Krka	300	—	35	255	150	40	85	—	15	90	29	+33	+10	+ 20·3	27	6	—	9	9	11	19
Pljuska-Trebnje	207	95	255	1020	215	70	185	890	—	230	29	+29	+11	+ 19·3	31	11	—	4	17	10	19
Novo mesto	180	20	65	420	145	45	55	260	—	125	29	+31·5	+5·5	+ 19·3	28	7	—	6	4	21	2
Šmarjeta	375	20	50	380	110	—	40	300	—	100	29	+27	+10	+ 19·	31	12	—	3	9	23	25

* Toča!

* Poročila nismo prejeli!

Tudi letošnji julij nas ni kar nič razveselil. Čakali in čakali smo, kdaj pridirja kak zasopljien in poten ogleduh izpod Krima in zatrobi na vse strani: „Hoja medi!“ Ni ga bilo in bolj ko se je mesec bližal koncu, bolj tihi smo postajali. Kaj ne bi, ko tudi na kostanju ni bilo prida bere in so čebele komaj kaj za sproti dobile. Le malo je bilo čebelarjev, ki so točili spomladanski med, katerega so čebele nabrale večinoma na travnikih (na kadulji in nekoliko tudi na smreki). Lipa je le malo

medila, pač pa čebele precej motila, da so popustile drugo pašo in hodile v goste na to parfimirano zapeljivko. Ponekod je bilo celo tako slabo, da so morali krmiti. (V okolici Cerknice so se okoli 25. dne pojavili prvi znaki medenja hoje, toda dež je naglo opral sleherno sled).

V začetku meseca so začeli panji rojiti, slaba paša pa je to prešernost naglo udušila. Proti koncu meseca so panji odgnali že vse trote; kar je najzanesljivejše znamenje revščine na vseh koncih in krajih.

Vreme je bilo še razmeroma dobro, toda hladno in vetrovno.

Avgust je bil v splošnem nezadovoljiv, to se pravi, da smo se konec meseca kislo držali in samo to še prosili, da bi ljubi Bog dal vsaj v začetku septembra nekaj dobrih dni na ajdi, sicer se bo lanski polom ponovil.

Otava je bila kolikor toliko dobra, ponekod celo znatno boljša kot lani, pa to ne pomeni mnogo za sestradane panje, ki smo jih poslali v ajdo večinoma okoli 20. t. m. Letos je bila ta žitarica zelo kasno vsejana. Posledice tega so nas že vnaprej skrbele in se je izkazalo, da je bila naša bojazen upravičena. Zgodnjo sejanje so začele brati na splošno okoli 18., pozno — in te je bilo največ! — pa šele proti koncu meseca. Donos je bil slab, če izvzamemo nekatere „zelenice“ v okolici Trebnjega, kjer so čebele do konca meseca v primeri z drugimi kraji še dosti dobro brale. Sicer pa se je sukal čisti donos okoli borih 3 kg.

Ponekod je v začetku ajdove paše — hoja prišla in so čebele hitro nabrale 10—15 kg hojevca. Vendar nam manjka točnih tozadavnih podatkov. Čebelarji naglo dobe hudo sapo in velike oči in ker živimo v dobi silnih pretiravanj, smo sprejeli vest o medenju hoje precej rezervirano, vsaj kar se tiče izdatnosti medenja. Prosimo točnejših podatkov.

Panji so bili še dosti živalni in bi bili lahko izrabili najboljšo pašo, toda noči so bile zelo hladne in se je zaradi tega ajda kujala. Kadar se naše planine med ajdovim cvetom pobelijo — adijo paša! Stari čebelarji so po pravici trdili, da ajda takrat dobro med, kadar ponoči lahko spiš pod samo rjuho...

Čebelar Sajevec Ivan - devetdesetletnik

Dne 19. avgusta t. l. je dopolnil starosta slovenkih čebelarjev, gospod Sajevec Ivan, posestnik v Stari vasi pri Postojni, devetdeseto leto svoje blagoslovljene življenjske poti.

Naš čebelarski prijatelj mora biti poseben ljubljenelec Stvarnika, da mu je odmeril tako dolgo nit življenja in vsa znamenja kažejo, da je še precej na klopčiču, saj je g. Sajevec še vedno izredno zdrav in čvrst, tako da se lahko kosa z dosti mlajšimi. Da ste ga videli na njegov rojstni dan! Delal je od zore do mraka, dopoldne kosil, popoldne pa seno grabil. Še vedno je neugnani in oskrbuje svoje posestvo sam. Vse

Posamezne postaje poročajo:

Julij.

Cerknica. Prve znake medenja hoje okrog 25. je dež spral.

Krka. Natočili smo nekaj malega. Med je zlatorumen, ima pa nekoliko okusa po hrenu. Točili so samo tisti, ki so lansko jesen združili, ali pa zimsko zalogo spopolnili. Kaj bo, če letos ajda odpove in ne bo sladkorja?

Trebnje. Panji so šele v juliju dosegli višek razvoja. V prvi in drugi polovici meseca smo morali na vso moč preprečevati rojenje. 31. dne je ploha uničila mnogo čebel.

Novo mesto. Poraba je bila večja kakor donos. Krmiti je bilo treba!

Virmaše. Edino upanje je še ajda.

Avgust.

Št. Vid. Paša ni bila dobra, če ne bo septembra boljša, bo joj.

Krka. Vse gre narobe in zelo slaba kaže! Medu ne bo, sladkorja tudi ne, kako bo potem jeseni in spomladi s čebelami? Pri nas kaže najslabše.

Pljuska-Trebnje. Čebele so dobro zaležene. Ajda je pozna.

Novo mesto. Srečni bomo, če bodo nabrale dovolj zase.

Toplice Šmarjeta. 27. avgusta je zaradi dežja in hladu ostalo zunaj izredno mnogo čebel. Po medu močno povprašujejo.

Barje. Okoli 20. avgusta smo opazili medenje hoje. V bližini Krma se je donos takoj zvišal. Naliv 27. dne ni mnogo, škodoval, pač pa dež 30. dne in sledeči hlad, ki je medenje zadušil.

tošnji slabi letini. Natočil je obilo najfinjšega lipovca. Posebno dobri panji so ga imeli v mediščih kar po 20 kg.

Takega vezila, s kakršnim so g. Sajovica presenatile njegove ljubljenske, mu mi ne moremo pokloniti, pač pa mu v imenu vseh slov. čebelarjev pošiljamo polno naročje

najlepših čestitk in pristrčnih pozdravov, zraven pa še nič koliko srčnih želja, da bi mu toplo kraševsko sonce še dolgo svetilo in ga gredo, in da bi on sam čvrsto kakor doslej kljuboval vsem nadlogam življenja in starosti. Pozdravljeni, prijatelj dragi!

KOTIČEK ZA RADOVEDNEŽE

1. Ali je res, da je mogoče matico čisto-krvno oprasiti, če dodamo prašilčku trote čistega rodu, ga postavimo čez dan v temno klet, zvečer pa prenesemo v vrt, da gre matica na praho? J. Z. v Ž.

Ta način prašenja matic je baje uvedel nemški čebelar Köhler, ki je z objavo postopka zaslužil prav lepe denarce. Prijatelj Rojina mi je pravil, da je pred davnimi leti obiskal znanega češkega čebelarja Prokopa. Naneslo je tako, da je Prokop ravno ob prihodu Rojine prenašal prašilčke iz kleti na vrt in Rojina je takrat na lastne oči lahko opazoval potek prahe.

Köhlerjev postopek je takle. Prašilčku dodamo 20–30 trotov določenega rodu, ga postavimo kam v temo, proti peti uri popoldne, ko nehajo troti domačih panjev izletavati, ga pa postavimo na plano na sončno mesto. Zvečer ga zopet spravimo v temnico, prihodnje popoldne ob isti uri pa zopet na isto mesto na soncu. To ponavljamo toliko časa, da začne matica zalegati.

Na ta precej komplicirani način je mogoče matico oprasiti s trotom izbranega rodu. Sto odstotno zanesljiv pa ta način ni, ker je še vedno mogoče, da se kak zakasneli trot iz domačih panjev prahe udeleži.

Po zatrditvah g. Rojine je čebelar Prokop prašilčke pred prenosom na plano narkmil z močno dišečim medom in je s tem dosegel hitrejšo oprasitev matic. Sedaj, ko nimamo plemenilne postaje v območju Ljubljanske pokrajine, bi bilo prav, da bi na opisani način poskušali oprasiti matice. Pa dajte — in poročajte o uspehih.

2. V koticu je bil nedavno omenjen zakon o 40 dneh, ki naj bi bil za praktično čebelarjenje velikega pomena. Kaj naj pod tem razumem? F. R. v R. v.

Ne gre za kak zakon v strogem smislu besede, namreč za pravilo, na katero se moramo pri čebelarjenju ozirati. Od jajčeca do prvega izleta na pašo potrebuje čebela ravno 40 dni. Poprej ni godna za bero, kar so vedeli že stari čebelarji. Če so hoteli imeti za ajdo ali za kako drugo glavno pa-

šo posebno močne panje, so jim 6 tednov pred pašo začeli pokladati. Kdor meni, da je dovolj, če jih začne pitati 14 dni pred pašo, lahko potem na svoje točilo napiše — kakor sem nekje bral — „Brezposelna zaradi zakona o 40 dneh.“

Spomladi je težko to pravilo uveljaviti. Takrat odločuje bolj kakovost družine in vreme. Tudi ne moremo matice v slabiču s pokladanjem pripraviti do tega, da nam bi v kratki dobi dobavila kakih 50.000 jajčec.

3. Z. K. n. V. Hočete pojasniti, zakaj se vaše čebele ne zmenijo za napajališče, ki ste ga jim napravili na domačem vrtu v bližini čebelnjaka. Tudi piscu teh vrstic se je tako godilo. Dokler je bilo v posodi kaj z medom oslajene in segrete vode, so čebele napajališče kaj pridno obiskovale, čim sem jim nalil same vode, se zanjo niso kaj pridna zmenile. Rajši so hodile pit vodo, ki jo imam v kadi pripravljeno za zalivanje rastlin. Koder imajo čebele v bližini kako mleko ali potoček s pripravnimi mesti za nasedenje, jim napajališče ni dosti mar. Znanec čebelar mi je nekoč potožil, da je napravil čebelam vzorno napajališče na toplo vodo, pa so raje hodile na sosedovo gnojišče po gnojnico, ki je tekla po zemlji.

Res pa je tudi, da se čebele, ki smo jim napajališče uredili spomladi, takoj po prvem trebljenju in ga stalno v redu vzdrževali, tega tudi drže. Tam, kjer ni v bližini vode, je napajališče velikega pomena, ker čebelam ni treba letati po vodo kam daleč od čebelnjaka, kar jim je dostikrat v pogubo, posebno ob vetrovnih in mrzlih spomladanskih dneh.

4. P. S. v Č. Da vam čebele satnice ob žici razjedajo, ne more biti drugega vzrok kakor izredno slaba paša ali pa pomanjkljivo zažičevanje. Kolesce za utiranje žice mora biti toliko toplo, da se pri utiranju vosek okoli žice rätzpoi in žico zalije, tako da je pokrita z voskom. Če je kolesce prehladno, samo pritismemo žico ob satnico, da se je drži, pa nič drugega. Ali je potem

čudno, če se pozneje tu pa tam loči od satnice, ki jo čebele potem začnejo na tistem mestu zjedati?

Še slabše je utirati žico s pregretim kolescem. Potem so luknje na posameznih mestih vzdolž žice neizogibne in čebele jih kasneje še povečajo. Čebelar sedaj ugiba, zakaj toliko razgrizenih satnic. Potem se rado pripeti, da je tem nevšečnostim vzrok — kakopa! — slaba kakovost satnic.

Idealni za utiranje žice so električni utiralniki. Z njimi je mogoče žico tako potopiti v satnico, da je nikjer ni videti in jo opazimo šele tedaj, če držimo satnice proti svetlobi. Take utiralce je nameravala uvesti tudi naša DČ, pa je prišla vojna. Ko nastanejo normalne razmere, bo tudi to orodje na razpolago.

5. V. Š. v M. Zgoščeni sok od sladkorne pese ni dober za krmljenje čebel. Zaradi melase, ki jo vsebuje, dobe čebele hudo grižo. Isto velja o sirovem (nečiščenem)

sladkorju. Tudi mešanica soka in sladkorja je za čebeljo hrano neprimerna.

6. Zaradi odsotnosti so mi letos večje tako napadle satje, da ni več za rabo. Kako naj ga ohranim do kuhe pozimi? S. R. L.

Zdrobite ga in razgrnite na vročem soncu. Ko postane mehko, ga trdno stisnite v kepe, ki jih nato denete v kako večjo posodo ter nalijete vanje vodo. Obtežite jih z deskami, na katere denite kak kamen, da bodo kepe stalno pod vodo, kjer naj ostanejo vsaj tri tedne. Nato jih posušite na soncu in spravite v kakem zaboju (skrinji), ki mora dobro zapirati. Od časa do časa jih pregledajte, da ne bo kakega neprijetnega presenečenja. Če bi se kaj takega pripetilo, ponovite proceduro.

Voščine v kepah je mogoče več let ohraniti, da so le dobro zaprte. Plesnive postanejo le tedaj, če jil mokre spravimo kje na vlažnem.

Vodo nad voščinami morate večkrat menjati, da se ne usmradi. To bi bila še večja škoda kakor so jo napravile večje.

Križi in težave slovenskega prevaževalca

Slavko Raič

Koliko zavidanja vzbujajo slovenski čebelarji pri ljudeh, posebno še danes, ko ima med dobro ceno, toda ti ljudje večinoma ne vedo, kako malo je tistih srečnikov, ki so pridelali kako kapljo medu. In če že zavidajo stalne čebelarje, kakšni bogatini so šele tisti, ki prevažajo čebele v pašo! Da, bili so časi, ko so na pašah res dobro odrezali, vendar med ni imel nikake cene; toda tistih zlatih časov ni nič več. Že nokaj let je nas čebelarje sv. Ambrož popolnoma zapustil. Kam mu neki uhajajo misli! Sedaj so prevaževalci še na slabšem kot stalni čebelarji; ti imajo namreč en nič, prevaževalci pa dva, ker imajo velike stroške s prevažanjem. Pa da bi ostalo le pri stroških! Koliko je vrh tega še križev in težav!

Uradoma mi je bilo nakazano stojišče v Velikih Pecah pri Stični, pa zaradi razmer že zelo pozno, kakor vsem. Hitel sem ga prvo nedeljo pogledat. Po dolgem iskanju sem ga našel, pa sem na žalost ugotovil, da je lastnik že lani v maju — šel k sv. Ambrožu za čebelarskega pomočnika, sin je pa vse preostale čebele, dva-tri kranjčice, prodal dva streljaja oddaljenemu sosedu. Napotil me je k njemu, češ da on ne sprejme več čebel v pašo, ker se noče zameriti tistemu sosedu in še drugemu, si-

cer precej oddaljenemu čebelarju; tam namreč smatrajo čebelarji tako rekoč za osebno žalitev, če sprejme kdo čebele v pašo, čeprav je vsako leto zelo mnogo ajde.

In res sem šel k sosedu, pa sem tam našel že čebele v paši; pred kako uro jih je bil pripeljal neki čebelar na lastno pest. Kako daleč smo še od prave čebelarske discipline! Po eni strani grda nevoščljivost, po drugi nediscipliniranost. To je najhujša rakova rana našega nacionalnega čebelarstva! — Kaj sedaj? V okolici je bilo že precej ajde v cvetju, čebele so jo že obletavale; treba se torej hitro odločiti. Gospodar bi bil sprejel še moje čebele, toda nedisciplinirani prevaževalec ni bil zadovoljen. Ker se kot pohleven državljan in dober čebelar ne maram prepirati, sem ubogal gospodarja, ki mi je dejal, naj grem čez grič v sosedno vas, vas Dob in poiščem tam nekega posestnika, ki gotovo sprejme čebele. In res sem ga našel; obljubil mi je, da jih sprejme, ker ima njegov vsakoletni gost svoje čebele onstran meje in jih torej ne more pripeljati. Jaz sem tako tudi imel mirno vest, ker se nisem pregrešil proti naredbi in ker nisem zasedel katerega drugemu določenega prostora in sploh nikomur nisem šel v zelje, saj precej daleč okrog ni nobenih čebel. Dogovorila sva

se takoj za torek, da mi bo poslal dva voza na postajo, ker je za 29 panjev pri skrajno slabi cesti tam eden premalo.

Postavili smo voz ob vagonu in ker se je vozniku zaradi pozne ure mudilo, je poskušal — o da bi ne bil! — pomagati. Ko je hotel prvi panj dvigniti, mu je stopil na brado in resk! je brada s celo sprednjo spodnjo desko vred ostala na vozu. Lahko si mislite, kaj se je zgodilo, ko so se odprla — peklenska vrata. Čebele so besne bruhnile pri veliki odprtini ven in klale, da je bilo joj. K sreči je stal panj na zadnjem koncu voza in je bila že tema, sicer bi bile padle po konjih in gorja bi bil poln koš. Kljub temu smo jih pri priči odpregli. K sreči sem imel pri roki razpršilnik in sem čebele nekoliko pomiril, da niso več lezle iz panja. Ločili smo ga od ostalih, da čebele niso še bolj na njih lezle, znosili ostale v vagon in končno postavili v sredino ob vratih še invalida in sicer na glavo, z odprtino navzgor. Kamen se mi je odvalil od srca, ko je delo bilo končano, druge postaje križevega pota je bilo konec. Krvav pot sem potil, le škoda, da ni bilo Veronike, da bi mi obrisala potne srage in mi olajšala pekoči strup na glavi, po rokah, ušesih, po vratu, nogah in celo po telesu pod srajco.

Ko je vagon bil plombiran, sem šel domov spat. Čebele so me tako zdelale, da bi bil drugo jutro kmalu zamudil prvi vlak na Dolenjsko. Do Radohove vasi sem se ohladil in se odpočil, ker sem v Ljubljani z doma ves čas tekkel na dobre četrte ure oddaljeni kolodvor. Bil sem sprva vesel, da ni bilo še voznikov, češ boš pa med tem uredil svoj ponesrečeni panj. Čebele so se bile dodobra umirile; malo sem jih pobrizgal, potem pa previdno položil brado z odbitim dnom na panj, nato pa hitro udaril. Dno se je takoj prileglo in sem ga temeljito pribil. V redu. Sedaj lahko pridejo vozovi. Čakam, čakam, ni jih. Tretja postaja križevega pota. Ne preostane mi nič drugega, kakor da vzamem pot pod noge in hajd v Dob, da spomnim gospodarja na dogovor. Ampak ga ni bilo doma, šel je v Ljubljano. Nisem mu toliko zameril, ker je imel v bolnici najljubšo hčerko, pač pa to, da o dogovoru ni obvestil hlapca. Razen gospodinje so bili vsi na polju. Sedla je, hvala ji, na kolo iskat hlapca. Ob 12. uri je bil voz pripravljen, le eden, ne dva, kar je bilo zopet usodno.

Naložila sva čebele, a sonce je pripelalo kakor nalašč, da mi je pot tekkel cur-

koma iz obraza; ob ajdovi paši ni tako žgalo, ko bi bilo potrebno! S hlapcem sva si v bližnji gostilni pogasila žejo s pivom, ki bi se tudi s Figovčevim kosalo, nato sva jo mahnila po cesti proti Selom, na drugo gospodarjevo posestvo. Ko pa sva zavila z lepe ceste na strahotno poljsko, polno kotanj in debelih kamnov, so panji začeli kar poskakovati na vozu, posebno tisti štirje, ki so bili v zgornji vrsti, preveč jih je bilo na lojtrskem vozu.

Tega križevega pota četrta postaja: nenadoma je ob silovitem sunku neki panj v gornji vrsti zbil režo; v trenutku se je usulo iz nje kakih 100 čebel; razjarjene so navalile na naju, pred vsem pa na konje, ki so začeli divje poskakovati, da sva jih z veliko muko izpregla. Vendar jih nisva mogla spraviti od voza, neprestano so z glavami rinili pod voz. K sreči je bila poleg ceste visoka koruza; vanjo so jo končno ucvrli in polomili precej koruze, na moj račun, seveda. Posledic, hvala Bogu, ni bilo nobenih, vendar konj zaradi prostih čebel nismo mogli več vpreči in smo pustili voz kar na cesti do 9. ure zvečer na pekočem soncu. Čebele so se silno razburjale; miril sem jih z vodo, kolikor se je dalo, najbolj razburjenega — zadnjo stran je imel obrnjeno proti soncu — sem celo odprl, da se je izpreletel in ohladil. Vseh nisem mogel odpreti, ker so bili tako zloženi, niti bi jih ne sme zaradi ceste. Žato sem se vdal v božjo voljo, kar bo pa bo. Režo na dnu usodnega panja, ki se je po sunku sicer sama precej stisnila, da čebele niso več uhajale, sem kmalu našel in zadelal.

Medtem, ko se je nesreča na cesti dogajala, se je pripeljal po glavni cesti voznik in je povedal, da smo spotoma izgubili en panj, da leži razbit poleg ceste, da so čebele udrle iz njega in da pikajo pasante. Grom in strela! Še tega je manjkalo! V razburjenosti nisem preštel svojih panjev, ampak sem zdirjal proti postaji, toda panja že ni bilo več ob cesti. V gostilni sem izvedel, da ga je neki lesni trgovec, ki je tudi čebelar, pobral in spravil na varno; proste čebele pa so bile še na cesti in so še vedno neusmiljeno klale. Končno sem na vso srečo ugotovil, da nesrečn panj — kranjič — ni moj; to me je kar potolažilo da nisem imel nesreče samo jaz. Taki smo pač ljudje. Saj nemški pregovor pravi: deljena nesreča, polovična nesreča.

Nisem kar mogel pričakati pol devete ure. Končno je vendar prišla, da nas po-

vede do pete in, če Bog da, zadnje postaje križevega pota. Z veliko muko so konji po obupni cesti vlekli voz nekoliko navkreber, štirje smo ga z obeh strani podpirali, da panji niso popadali z njega. Primučivši se do stojišča smo morali narediti še podstavek in ko smo čebele postavili, je bila že trda tema. Vendar so čebele pri odpiranju žrel srdito pikale in pri vseh le mogočih odprtinah silile k moji preizkušeni koži, ko da se hočejo nad menoj, ki sem bil najmanj kriv, maščevati za vse muke, ki so jih prestale na tej hudi za njih križevi poti. Bil sem tega prav za prav vesel, saj so s tem pokazale, da so še žive. Najlepši panj pa je le izdihnil, toda to sem ugotovil šele po tednu dni, ko sem prišel pregledovat. In tako je šla v nič tudi vsa krasna zalega.

Prenočeval sem v senu na svislih, v gostilno na postaji zaradi pozne ure nisem več smel. Družbo sta mi delala dva hlapca in dva gospodarjeva — psa. Eden se je ponoči neprestano razburjal, tekal lajajoč po zelo strmih stopnicah na plano in ko se je dodobra izlajal, je vedno zopet priskakal na svisli v mojo bližino. Vendar kljub utrujenosti nisem mogel spati, ker se mi je vedno dozdevalo, da njegovi gostje hodijo tudi k meni v vas; gosposka kri je, pravijo, slajša!

Upam, da mi bodo pri prevažanju nazaj prihranjene ostale postaje križevega pota; saj je že to dovolj križa, da je paša skrajno slaba; saj ne bo niti zimske zaloge. In sedaj nas prevaževalce še zavidajte!

Čebela jeseni

Cvetko Golar.

„No, kako sem se obnesla letos drobna vam čebela? Ste li zadovoljni z mano, je-li polna vsaka cela?

O, saj vem, da vse premalo sem medú vam nanosila — panji niso bili polni, nisem vaših želj spolnila.

Sveti Ambrož in sveti Peter sta v nebesih pozabila name in na čebelarje — slaba letina je bila.

Jojme, koliko mi vzel je, dež ob cvetju in viharji! Tudi hoja ni medila, mraz leden je bil ob zarji, burja je ves med požela.

Ajda kot nevestica je vsa cvetela in dehtela — Ali joj! Ob mrzlem jutru slana jo je ostra vzela.

Kje sirota naj gostujem, kje si najdem sladke hrane? Mraz in dež, vihar in toča, Kaj pa meni naj ostane?

A četudi letos, dragi, ni rodilo naše polje — z upanjem se tolažimo: Bo pa drugo leto bolje!”

To čebelica izreče in se v gnezdece zavije — in kot zlata nada z neba gorko sonce se razlije.

D R O B I R

Ur.

Na ajdovih pasiščih na Dolenjskem je bil letos nenavadno živahen promet. Več tisoč panjev tujih čebel je našlo tam gostoljubno streho, da bi se preskrbele s potrebno zimsko hrano. Da je bilo mogoče postaviti tam doli toliko več panjev kakor druga leta, se moramo zahvaliti uvidevnosti in nesebičnosti domačih čebelarjev. Dolenjske čebelarske podružnice so se nepričakovano lepo odzvale klicu SČD in pomagale najti nova pasišča, da je bilo končno mogoče spraviti v pašo vse za ajdo pripravljene panje. Seveda gre zahvala za preskrbo pa-

sišč predvsem kmetijskemu oddelku pri Kr. Vis. Komisariatu, zlasti čeb. referentu Okornu, ki je vodil in izvedel vso akcijo v splošno zadovoljnost.

Nekateri čebelarji so si pa kar sami izbrali in zasedli pasišča. Zaradi tega se je v več primerih dogodilo, da je čebelar, ki mu je bilo pasišče uradno odkazano, pripeljal svoje čebele v pašo, pa je našel na določenem mestu že tuje čebele.

Res je bila letos trda za pasišča, toda kdor je čebele pravočasno prijavil in se tudi sicer zanimal za potek akcije, je pasišče dobil. Zaradi tega ne moremo odobra-

vati, da so si posamezni čebelarji izbrali pasišče na svojo pest. Če je bila kdaj stroga disciplina med nami potrebna, je gotovo sedaj. Nihče ne sme po svoji volji voziti. To nam veleva že obzirnost do tistih, ki so nam pomagali v hudi stiski. Domače čebelarske podružnice in domači čebelarji takih samovoljnosti ne bodo veseli in se bodo tudi „kontrabantarji“ morali ukloniti predpisom, ki veljajo za vse čebelarje brez izjeme.

Črne ajde, ki pri nas bolje medi kakor siva, je na Dolenjskem še mnogo. So kraji, kjer siva sploh ne stori dobro, zato sejejo izključno črno. Nedavno sem se seznanil s kmetskim posestnikom, ki pridelal letno povprečno po 400 mernikov črne ajde, pa tudi več, kakršna je pač letina. Njegov oče je je pridelal že nad 600 mernikov. Nekoč je prišel k hiši berač in prosil vbogajme. Gospodar mu je dal zvrhan pehar ajde, saj je tisto leto posebno dobro obrodila. Berač sam ni vedel, kako bi se zadostno zahvalil za obilni dar in je rekel: „Bog vam daj, da bi je drugo leto pridelali sto mernikov!“ Gospodar mu je smehljalje odvrnil: „Premalo je bo, ko smo je že letos namlatili petkrat toliko...“

Pri tej trdni hiši so žganci resnično doma. Videl sem tako obsežno njivo ajde v cvetju, da bi rabil točno eno uro, ako bi jo hotel obhoditi. Kadar bomo iskali dobro črno semensko ajdo, pri tej hiši jo bomo gotovo dobili, saj je gospodar vzoren in skrbi za najboljše seme.

Temeljito osnaženje in popravilo starih panjev pred naselitvijo je brezpogojno potrebno. Notranjost panja moramo skrbno osnažiti, ostrgati vso zadelavino in oprati morebitne sledove griže, v katerih so lahko klice nosematoze. Ostrgati moramo vse kovinske dele, zlasti rešetko, odstraniti z mreže na okencih sleherni sled zadelavine (smole), posebno skrbno pa očistiti dno. Tam je največ nesnage, ki je največkrat vzrok, da panj začne prezgodaj trohneti.

Preden panj naselimo, mora biti njegova notranjost čista kakor hiša skrbne gospodinje pred prazniki. V nesnaženem, po plesnobi in čebeljem trebežu smrdečem panju se roj ne počuti dobro in dostikrat zavoljo tega pobegne. Čebela ljubi snago, zato poskrbimo, da bo vsaj v tem pogledu panj v redu. Snaženje panjev ni muka, marveč prijetno delo, ki ga dober čebelar prav rad opravlja.

Izgube pašnih čebel ob slabem vremenu so včasih izredno velike in za čebeljo dru-

žino naravnost katastrofalne. Neredkokrat se pripeti, da panj izgubi v kratkem času večino pašnih čebel.

Posebno nevarne so hude nevihte, naglo ohlajenje zraka in pooblačitev neba ob mrzlih in vetrovnih dneh. Usodni so lahko zlasti kritični dnevi v aprilu in maju ter mrzlo deževno vreme ob ajdovem cvetu. Spominjam se nekega dne v maju, ko je bil divji kostanj v cvetju. Zjutraj je sonce sijalo in izvabilo čebele na pašo. Kmalu so nebo zakrili temni oblaki in zapihala je mrzla burja, ki je metala čebele trumoma ob tla, kjer so naglo otrpnile. Pod kostanji nisi mogel napraviti koraka ne da bi čebelo pohodil. Na pesku pred čebelnjakom jih je bilo na kupe. Rešiti jih nisem mogel, ker jih je sneg naglo zametel. Panji si potem več mesecev niso opomogli.

Pred kakimi petnajst leti je slana vzela ajdo že prvega septembra. Takrat so ostale na cvetju vse pašne čebele. Po cvetovih pred čebelnjakom jih je bilo toliko, da je bila njiva videti kar črna. Srce mi je zastalo, ko sem zagledal nesrečo. Panji so bili dobesedno prazni, ker se je še tista peščica čebel, ki je ostala, strnila med sate, da jih ni bilo videti. Zalega v stranskih nezaleženih satih je takrat vsa pomrla in so jo čebele potem teden dni vlačile iz panjev.

Letos sem bil zadnji dan v avgustu s prijateljem g. Košakom na ajdovem pasišču na Dolenjskem. Bilo je hladno vreme, da naju je v senci pošteno mrazilo. Okoli ene popoldne je začel vleči mrzel veter in od jutranje strani so se privlekli temni oblaki ter zakrili sonce. Let je nehal kakor bi odrezal. Slehera čebela, ki se je vrnila s paše, je padla na tla pred panji in obležala. Kmalu jih je bilo po travi vse živo, še več pa jih je nepremično ždelo po cvetju ajde. Na srečo je kmalu posijalo sonce in ogrete čebele so se začele vračati domov. Toliko vračajočih se čebel še svoj živ dan nisem videl, niti pred kako nevihto, ko vse hiti domov. Vsipale so se več kakor četrte ure v panje tako kakor pri roju iz panja, torej curkoma v pravem pomenu besede. Če bi bile ostale zunaj, bi bili panji izgubili povprečno najmanj kilogram čebel, močni pa še več. Isti prizor se nama je nudil popoldne še enkrat in vesela sva bila, da so se vsaj čebele vse vrnile, čeprav praznih želodčkov.

Take katastrofe pri čebelah so neizogibne in moramo z njimi računati. Čas zaceli tudi take rane, čeprav so hudo skeleče.

Koliko je sedaj A.Ž. panj vreden? Na to vprašanje je težko povoljno odgovoriti. Cena je odvisna od kakovosti panja, satja, čebelje družine in zaloge medu. Recimo, da je panj še prav dober, satje lepo izdelano, še več let uporabljivo, družina močna, matica letošnja, medene zaloge je pa dobrih 10 kg. V tem primeru je panj vreden 400 L (100 + 35 + 250 + 20 L). To ni pretirana cena. Izredno močna družina je še nekoliko več vredna, slabša pa nekaj manj. Naravno je, da bo kupec skušal dobiti čebele za nižjo ceno in jih bo tudi dobil, ker se dobe čebelarji, ki morajo čebele prodati, pa jih potem dajo tudi pod pravo ceno.

Kadar roji stavijo satje in si urejujejo novi dom, moramo njih delo stalno nadzirati, sicer so pokaženi sati neizogibni. Satnice se včasih rade bušijo ali pa odtrgajo. Če nismo na preži in ne popravimo škode takoj sproti, se bomo pozneje za ušesi praskali. Še posebno pa moramo paziti, da ima roj dovolj živeža, drugače ne bo iz njega kaj prida. Ob slabi paši mu moramo prvih deset dni dobro pokladati, sicer ne bo izdelal satja do ajdove paše. Če še ta odpove, ga ne bomo mogli pustiti za pleme. Le kako naj prezimi družina na napol izdelanih satih? Staro pravilo je, da mora roj za časa gradnje satja plavati v medu, potem ga bo naglo izdelal in ga bo matica zaleгла, da bo kaj naraščaja, ko stare čebele odmrjejo.

Dobro oskrbovani roji so čebelarju v posebno veselje, slabih se pa bojmo kakor vrag križa. Sama izguba!

Po čebelah na pasišču lahko spoznaš kakovost čebelarja. Dober gospodar bo tudi tam poskrbel, da bo vse tako kakor mora biti. Glavno je, da imajo čebele neoviran izlet na sončno stran, da stoje panji lepo v redu na trdni in zadostno visoki podlagi in da imajo popolnoma zanesljivo streho. Tudi za napajališče je treba poskrbeti, če ni v bližini vode. To so glavne reči, na katere moramo misliti že pred prevozom v pašo. Posebno važna je streha, da so panji na suhem. Ni dovolj, da položimo in za silo

pribijemo vrh skladanice nekoliko zverženi in razklanih desk. Taka streha zaleže ravno toliko, kakor Župančičevemu ciganu mreža, v katero je bil zavit, pa je vtaknil prst skozi njo, se stresel in rekel: „Zunaj je pa mraz!“

Panji tudi ne smejo pre nizko stati, n. pr. na kakih „remeljčkih“. Spodnja vrsta potem preveč trpi.

Posebno pozornost moramo posvetiti legi skladanice. Če le mogoče naj bodo panji obrnjeni proti jugu, da se čebele tudi ob hladnem in vetrovnem vremenu lahko dvignejo s tal pred čebelnjakom in vrnejo v panje.

Rentabilnost prevažanja v pašo. Ni vse zlato kar se sveti! Kdor mora čebele stalno prevažati, je po svoje velik trpin. Veliki stroški, mnogo dela, potov, skrbi, trpljenja in raznih nepotrebnih nevšečnosti, dostikrat pa prav malo koristi ali pa nič. Poln najlepših upov postavi čebele v kako pašo, pa mu neugodno vreme mimogrede podre vse nade. Zadnja leta hodijo prevaževalci pravcati križev pot in nihče ne ve, ali je že dosegel Golgoto ter kdaj se bo obrnilo na bolje. Ljudje hitro opazijo kako posodo medu, ki jo je prevažalec natočil, nihče pa ne pomisli na žrtve, ki jih je moral doprinesti za tisto malenkost medu. Res pridejo tudi „akordne“ letine, kakor se je neki čebelar izrazil o rekordni letini, toda s tistim „akordom“ zamašiš komaj največje luknje v razdrapani čebelarški strehi. V najboljšem primeru pridobiš še skromno glavnico za izgube v bodočih letih.

Na Bavarskem so leta 1939, točno dognali rentabilnost prevoza v nekatere paše v dotičnem letu.

V pašo na sadnem drevju, repici je peljalo 198 čebelarjev 3476 panjev; stroški 6897 RM, pridelek 12988 kg.

V pašo na smreko in jelko je peljalo 298 čebelarjev 3054 panjev; stroški 11.672 RM, pridelek 12.924 kg.

Vodja Društvene čebelarne: Adolf Arko, Ljubljana, Streliška ulica 20. — **Vodja zavarovanja proti kužnim boleznim:** Anton Stefancioza, Ljubljana, Gluhonemnica. — **Čebelarke opazovalnice vodi Čebelarско društvo samo.** — **Urednik Slovenskega čebelarja:** Avguštin Bukovec, Ljubljana, Gruberjevo nabrežje h. št. 14.

Slovenski čebelar izhaja mesečno. Ureja in za uredništvo odgovarja Avgust Bukovec. Izdaja in zalaga: Slovensko čebelarско društvo v Ljubljani. Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo Slovenskega čebelarja v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 14. Uprava in društvena pisarna: Ljubljana, Tyrševa cesta 21, telefon 35-45, številka ček. računa 11.066.

Članarina (naročnina) znaša letno 15'20 L, za inozemstvo pa 19 L.

Tiska J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren Fr. Kralj.

Lan kot medovita rastlina nima za nas nobenega pomena. Čebele se ne zmenijo zanj in preklicano slaba paša mora biti, da opaziš na njem kako čebelo, ki stika po cvetju, če je morda le kje kaka kapljica medu.

V pašo na jesensko vresje je peljalo 756 čebelarjev 9310 panjev; stroški 20.678 RM (!) pridelek samo 1622 kg.

15.835 panjev je tedaj nabralo skupno 27534 kg, stroškov je bilo skupno 39.198 RM. Na kg pridelka odpade tedaj okroglo 145 RM stroškov, nešteti delo in zamudo ter obraba panjev in orodja. Dohodek tedaj ni v nikakršnem razmerju s stroški. Pridejo pa letine, ko zaključimo čebelarstvo leto z velikimi izgubami in buške, ki jih takrat dobimo, ne izplahnejo zlepa. Zato se ni treba nikomur ponašati, kadar kaj natoči. Svinčnik naj vzame v roke in napravi bilanco za 5 ali 10 let, pa bo bolj ponižen in tih.

Obnožina v dveh kepicih na eni nogi. Velika večina čebel prinaša obnožino s paše v dveh kepicih, na vsaki nogi eno, večjo ali manjšo, kakršna je pač paša na dotičnem cvetju. Nekatere rastline nudijo mnogo več obnožine kakor druge.

Če pa opazujemo čebele ob ajdovi paši, vidimo da prinese marsikatera po dve kepici obnožine na vsaki nogi; zgornja je precej večja in jajčaste oblike, spodnja pa prav taka kakor kaplja v trenutku, ko se odirga od druge kaplje, torej povlečena.

Kako to, da čebele ravno z ajde prinašajo dvojno obnožino, ne morem uganiti.

Občutljivost otrok za čebelji pik je ravno tako različna kakor pri odraslih ljudeh, vendar lahko na podlagi dolgoletne izkušnje trdim, da so otroci mnogo manj občutljivi in da tudi manj otečejo, največkrat celo prav nič. Junaček vseh junakov pa ntegne biti za sedaj urednikov dveletni vnuček Boštjan, ki se za posamezne pike niti ne zmeni. Prav nič joka, nič kričanja, samo do svojega deda prikreva, kaže prst in venomer ponavlja „bela piklina“, dokler mu ded ne odstrani žela. Tudi na uho jo je že dobil, pa niti vedeli nismo kdaj. Šele pozneje smo opazili neznatno oteklino.

Orjaška medena detelja (bokara) je velikega pomena za čebelarstvo. Medij prav zelo in nudi čebelam dolgotrajno pašo. Z njo lahko posejemo zlasti železniške in cestne nasipe, opuščene gramozne jame, prodnati svet, obronke gozdov in puste bregove. Sejemo jo od februarja do konca marca, 3–4 kg na 1/4 ha. Seme moramo plovno podkopati. Rastlina je dvoletna in zraste

2 1/2 m visoko; cvete julija, avgusta. Seme dobiš pri tvrdki Sever & Komp. v Ljubljani.

Z bokara deteljo zelo izboljšamo zemljo, ki postane rahla in rodovitna, ker napravi ta rastlina na svojih koreninah velike nasebine gomoljškov, v katerih nakopičijo gomoljne bakterije obilno dušika iz zraka, ki je glavno hranilo rastlin. Te bakterije tudi napravijo zemljo živo in zračno, kar je predpogoj za uspevanje rastlin.

Bokara deteljo zaradi tega prav toplo priporočamo za izboljšanje paše, v Nemčiji jo čebelarji zelo cenijo in na debelo sejejo, dokaz, da so do dobrega spoznali njeno veliko vrednost za čebelarstvo.

Pripominjamo še, da je bokara detelja za krmo uporabljiva samo toliko časa, dokler stebila ne olesene. Prav radi jo obirajo ovce in tudi mlada živina se rada po njej pase. Priporočajo jo tudi za krmo za divjačino. Sejejo jo tudi kakor rdečo deteljo med ozimni ječmen in ozimno rž.

Čudni prizori ob smrtnih poškodbah čebel. Znano je, da čebela, ko pichi človeka ali konja, pusti v rani želo z žlezami vred, včasih pa še dobršen del črevesja. Taka čebela ne umre takoj, marveč živi še več dni in celo izletava iz panja. Komu izmed nas se še ni pripetilo, da bi pri devanju okenca v panj ne prerezal čebele na dvoje, tako da je odšcepnil zadek gladko ob eprsju, ostali del telesa pa je ostal nepoškodovan. Pretreljiv je pogled na tako živalco, ki navzlic katastrofalni poškodbi še vedno živahno lazi okoli, kakor da se ji ni nič zgodilo. Nekoč sem panje dopoldne pregledoval, popoldne, več ur po poškodbi, sem pa našel tako čebelo še vedno živo.

Nedavno sem opazil na tleh pred čebelnjakom na pol onemoglega trota, ki ga je mrevarila osa. Razgrizla mu je bila že ves hrbet in izpraznila večji del vsebine zadka. Trot je lazil okoli in vlačil za sabo preostali del zadka, ki ga ni bilo drugega kakor oklep (kitinjača).

Naše znanje je prerevno, da bi mogli doumeti, kako je mogoče čebeli kljub najhujši poškodbi, ki je po našem mnenju takega značaja, da bi morala takoj umreti, še vedno živeti in lazi naokoli, kakor da se ni nič zgodilo. Razgovarjal sem se o tem z naravoslovcem, toda čeprav je marsikako modro izgovoril, sem šel od njega nepotolažen in še bolj radoveden. Ni čudno, saj ima čebela v zadku glavni del srca in večino živčnih vozlov, pa brez srca lahko še okoli lazi!

(Stoj, prijatelj, zakaj se čudiš taki priprosti stvari! Okoli sebe poglej, pa boš vi-

del mnogo ljudi, ki nimajo srca, pa vendar hodijo okoli in žive brez skrbi. Ponavadi se prav dolgo in dobro žive ravno zaradi tega, ker so srce izgubili).

Cebelarska letina na Stajerskem je bila do ajde še nekam dobra. Ponekod so natočili precej spomladanskega in poletnega medu. Kako je bilo z ajdovo pašo, nam ni znano. Bomo zvedeli in poročali.

Cena medu v nadrobni prodaji je dosegla nezaslišano višino. Izpod 50 L ni dobrega blaga dobiti. V posameznih primerih je kipec plačal celo znatno višjo ceno. Nič čudnega, ljudi se je lotila mrzlica nakupovanja živil in plačujejo vsako ceno, samo da blago dobe. Ševeda zmore take cene samo tisti, ki ima mnogo pod palecem.

Cebelarske rokavice iz tkanine, impregnirane z gumijem, je treba vsako leto pred zimo natreti z glicerinom, da ostanejo voljne in dolgo vrsto let uporabljive. Če tega ne storimo, postanejo kmalu trde in se blago potem rado lomi. Glicerina zadostuje toliko, kolikor ga rabimo za enkratno mažo razpokanih rok. Rokavice nataknemo, vlijemo zdaj na eno dlan, zdaj na drugo nekoliko glicerina, ter ga dobro utremo v blago, zlasti med prsti.

Lesene posode za med moramo skrbno čuvati, da ostanejo dalje časa uporabne.

Ne smemo jih pomivati z vodo, sicer nastanejo med deščicami reže, ki bodo puščale med. Če smo posodo pomili in jo še tako dobro osušili, ostane v lesu še vedno nekaj vode. Kadar pride v posodo med, vpija to vodo in osuši posodo, da nastanejo tu pa tam, zlasti ob stiku deščic, majhne reže in med se začne cediti iz posode. Lesene posode damo očistiti čebelarjem, potem jim trdno nabijemo obroče in jih shranimo na suhem prostoru. Pred uporabo jim zopet nabijemo obroče. Če pa le opazimo kako razpoko, jo zalijemo s čistim voskom.

Vesetje do čebelarstva se nekako podeduje. Tako opazamo, da imajo pri nekaterih hišah čebele že več rodov. O tem nam pričajo tudi stari čebelnjaki z vrezanimi letnicami na vratih. Naš prvotni čebelnjak je imel letnico 1797, novi pa ima vrezano 1868. Starega so med prvo svetovno vojno podrli. Oba sta imela značilne line za odklepanje, leseno ključavnico na zapah in lesen ključ s tremi kljukicami. Pri odklepanju je treba ključ zavrteti in te kljukice primejo tri lesene betke, v ključavnici ter jih dvignejo iz vdolbine zapaha, ki se zdaj lahko potegne k sebi ter se vrata odpro. Take ključavnice se dobe še pri starih podih (skednjih) in kaščah. S kakim vitrihom teh ključavnic ni mogoče odpreti.

DRUŠTVENE VESTI

Sejini zapisniki

12. seja ožjega odbora dne 8. avgusta 1941. Stojšča za ajdovo pašo je posebna komisija na novo uredila v dneh od 21. do 26. julija. Nemška oblast je nekaterim čebelarjem dovolila carine prost izvoz čebel v Ljubljansko pokrajino. Pročelje Janševega doma je obnovila tvrda V. Battelino. Dr. Jenčič je poslal društvu ponnatis svojega članka „Čebelni voski Slovenije“. Poslali smo mu zahvalo. Zaradi organizatornih vprašanj smo se obrnili na čebelarsko organizacijo v Rimu. Začasno vodstvo opazovalnih postaj je prevzel urednik Bukovec. Skuša naj se čimprej prepeljati vsa oprava plemenitne postaje na Kopsčih. Uredili smo plače uslužbencem. Sklenili smo nakupiti nekaj žajbljevega medu na otoku Rabu.

13. seja Ožjega odbora dne 5. septembra 1941. G. predsednik je poročal o računskem zaključku za I. polletje. Zaradi propagande bomo razposlali 9. in 10. številko Slovenskega čebelarja nekaterim znanim čebelarjem v Julijski krajini. Mestna hranilnica ljubljanska nam je dovolila izčrpavanje kredita za nakup medu.

„Confederazione fascista degli agricoltori, sezione apicoltori italiani“ v Rimu nam je odgovorila na stavljena vprašanja. Visoki Komisarjat v Ljubljani je izdal seznam na novo urejenih stojšč za ajdovo pašo. Vse dosedanje sezname je s tem razveljavil. Poročila o ajdovi paši na Dolenjskem niso posebno ugodna. Čebele ne bodo nabrale potrebne zimske zaloge. O vrbovih potaknjencih bo izšel v našem glasilu poučen članek. Sklenili smo na novo prepleškati izložbeno okna pri domu. Vodja Društvene čebelarne je nakupil na otoku Rabu večjo količino žajbljevega medu po primerni ceni.

Poslovne ure v društveni pisarni so odslej samo od 9. do 12. ure dopoldne.

Sladkor za krmljenje čebel. Na Kmetijski oddelek Visokega Komisarjata v Ljubljani smo odposlali prošnjo za dovolitev denaturiranega sladkorja za krmljenje čebel. V tej zadevi smo se obrnili tudi na čebelarsko organizacijo v Rimu. Prejeli smo odgovor, da je določenih za vsa država samo 50 vagonov sladkorja.

Podružnica v Ljubljani bo imela prihodnjo sejo v torek dne 7. oktobra ob 19.30 v restavraciji pri „Šestici“ na Tyrševi cesti.

Društvena čebelarna je najboljši kupec za med!